

Muzaffer İzgü

ÖKKEŞ BAHÇIVAN

6

ÖZYÜREK

muzaffer izgü

ÖKKEŞ BAHÇIVAN

ÖKKEŞ LUNAPARKTA
ÖKKEŞ KURT AVINDA
ÖKKEŞ BALIK AVINDA
ÖKKEŞ KAPICI
ÖKKEŞ İŞPORTACI
• ÖKKEŞ BAHÇIVAN
ÖKKEŞ OTOPARKTA
ÖKKEŞ MAÇTA
ÖKKEŞ DOLMUŞÇU
ÖKKEŞ DENİZDE

ISBN 975-476-057-8

9 789754 760576

Nuruosmaniye Cad. No: 8
Cağaloğlu - İstanbul
Tlf.: 0.212 - 513 64 17 - 520 85 99
Faks : 0.21 2. 520 22 85
www.ozyur.ekyaylnevl.com

Muzaffer İzgü

Ökkeş Bahçivan

Ökkeş Serisi: 6

ISBN: 978-975-476-057-8

Sertifika No: 12459

© Özyürek Yayıncılık Tic. Ltd. Şti.

Ekim 2012

Resimleyen: Bora Özen

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık (212) 501 97 57

Sertifika No: 12088

Bu kitabın her türlü yayın hakları Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince Özyürek Yayıncılık Tic. Ltd. Şti.'ye aittir.

Özyürek Yayınevi

Nuruosmaniye Cad. No:8 Cağaloğlu-İstanbul

Tlf: (0212) 513 64 17 Faks: (212) 520 22 85

www.ozyurekyayinevi.com

Muzaffer İzgü
ÖKKEŞ BAHÇIVAN

ÖZYÜREK YAYINEVİ

MUZAFFER İZGÜ

Muzaffer İzgü, 29 Ekim 1933 günü Adana'da doğdu. Yoksul bir çocukluk geçirdi. Çeşitli işlerde çalışarak eğitimine devam edebildi. Yoksul çocukluk günlerini, sinemaya da uyarlanan "Zıkkımın Kökü" adlı kitabında anlattı. Diyarbakır İlköğretmen Okulu'nu bitirdi ve 1979'da kendi isteğiyle emekli oluncaya kadar Türkiye öğretmeniği yaptı. Emekli olduktan sonra İzmir'e yerleşti ve yalnızca yazılırla ilgilendi.

İlk mizah yazıları Akbaba dergisinde yayımlandı. Özel tiyatrolarda, radyolarda yayımlanan oyunları ve skeçleriyle ün yaptı. İlk romanı, "Gecekondu" adlı eseridir. Toplumun aksayan yönlerini mizah öğelerinden de yararlanarak okurlarının ilgisine sundu. Bazı eserleri televizyona uyarlandı. Adı, İzmir'in Alsancak semtinde bir sokağa verilmiştir.

Ödülleri

- 1977 Nasrettin Hoca Gülmece Öykü Yarışması Üçüncülük Ödülü (*Hıdır Baba*)
- 1977 Akşehir Ulusal Gülmece Öyküsü Yarışması Üçüncülük Ödülü
- 1977 Milliyet Sanat Dergisi Gülmece Öykü Yarışması İkincilik Ödülü (*Anayasa, Hangi Anayasa*)
- 1978 Türk Dil Kurumu Öykü Ödülü (*Donumdaki Para*)
- 1980 Bulgaristan Altın Kirpi Ödülü (*Dayak Birincisi*)

Ökkeş'le babası o gün sabah erkenden evden çıkarak kök kazmaya gittiler. Hayıt kökleri, çalı kökleri kışın çok güzel yanardı. Ocağı önce çalı çırpıyla tutuşturdu mu sonra bu insan kafası büyüklüğündeki köklerden iki tane yan yana koydu mu, artık ocağa ikide bir odun atmak gerekmezdi.

Bu kökler uzun zaman yanar, odayı ısıtırdı. Kor haline geçtikten sonra da uzun zaman öyle kalırdı. Bu korların yanına bir testi de su koyarsan, her zaman için elinin altında sıcak su bulunurdu. Artık bu suyla ister çay yap, ister kahve yap...

Ökkeş kahveyi hiç sevmezdi, ama çayı çok severdi. Olduktan sonra üç beş bardak içerdi. Hem de nasıl içme. Ninesi de babası da ona kaç kez kızmışlardı:

“Oğlum, çayın içine bu kadar çok şeker atılmaz,” diye...

Ama Ökkeş, bardağın yarısına dek şeker koymadıktan sonra o çaydan tat almazdı. Bazı geceler de ninesi, bu közlerin yanına birkaç tane patates koyardı. Patatesler az yanan ateşin sıcaklığıyla çok güzel pişerlerdi. Sonra, Ökkeş önüne tuz çömleğini koyar, patatesleri soyar, tuz çömleğine basar basar yerdi.

Bazı geceler de ninesi ona bu ateşin üzerinde darı kavururdu. Bu darı, başka çeşit olurdu, koçanı ufacık, taneleri ufacık. Ama tavanın içinde bir patlamaya başlayınca, her biri iri bir papatya büyüklüğünde açılır, odaya mis gibi darı kokusu yayılırdı. Ökkeş, bu kavrulmuş darıdan avuç avuç yer, ardından bir tas su içer, yine yer, ama doymazdı.

Ancak, köyde soğuk kış günlerinde böyle mutlu akşamlar geçirebilmek için odunluğunda bolca kökün olmalıydı. Yoksa, hele bir de kış zorlu geçmişse köklerin bir iki hafta içinde tükenir, ondan sonra tandırın eline kalırdın ki tandırın hiç böyle zevki yoktu. Tandır dedin mi, gireceksin yorganın içine, hiç kıpırdamayacaksın. Ne içinde oyun oynanır, ne içinde çay pişirilir. Ökkeş, tandırı hiç sevmezdi. Bir keresinde ayağı iyice yanmıştı da ondan. Tandır yorganın içine girmiş, ayağını ateşin içine sokmuş, sonra da:

“Aman yandım,” diye fırlamıştı.

Ninesi ayağına kireç kaymağı sürmeseydi, Ökkeş belki de bu yanığı haftalarca çekerdi. Ayağı iyi olduktan sonra bir daha tandırın içinde şöyle sağından soluna dönmeye korkmuştu. Ama Ökkeş eli kolu bağlı duramazdı, çünkü hareketli bir çocuktü. Odanın içinde olsun, kalkmayı, hareket etmeyi, oynamayı, çalışmayı severdi.

İşte bunun için Ökkeş, kazmanın sapına iyice yapışmıştı. Çalı kökü çıkarmak, hayıt kökü çıkarmak çok zor işti.

Önce kökün çevresini genişçe kazacaksın, bu arada hayıtın, çalının yanlara giden kökleri olur, bunları kazmayla keseceksin. Dipteki köke ne kazmanın ucu yetişir, ne de kazma çalışır. O zaman işe elle girişeceksin, kökün altındaki toprağı elle alacaksın, sonra kazmanın burnunu geçireceksin ve kazmaya yüklenecek, kanırtacaksın... Şansına artık, ya elin kayar, lap! diye yere oturursun ya da kök kırılır yine lap! diye yere oturursun. Mutlaka yere oturursun. Ökkeş bunu bildiği için kazmaya yüklenmeden önce, gider oturacağı yere ya taze toprak taşırdı, yumuşak olsun diye ya da taze otlardan koparır gelirdi... Ama bunları yapmazsan, bir de lap! diye oturduğun yerde diken olursa, havaya zıplardın, Ökkeş kaç kez böyle havaya zıplamıştı:

“Uy anam!” diye ardını tuta tuta gezmişti.

Çukurlardan çıkarılan kökleri bir yerde toplarlardı. Bazen kökler o kadar büyük oluyordu ki, bir sepet büyüklüğünde... O zaman bu kökü, ikiye üçe ayırmak gerekirdi. Akşama dek iki eşek yükü kök kazınca kendilerini mutlu görürler, böyle çalışırlarsa, on beş gün içinde odunluklarını dolduracaklarını düşünürlerdi.

Ökkeş, yine bir hayıtın dibine çökmüş, durmadan kazıyordu. Arada bir babasına bakıyor:

“Bubaaa iyice kazdım ha,” diyordu.

Babası yanına geldi baktı:

“Az daha kaz Ökkeş,” dedi. “Kökün altını bana bırak, ben çıkarırım.”

Ökkeş, hiç işi bu kadar ürettikten sonra sonunu babasına bırakır mıydı? Kazmayı şöyle bir havada gezdirdi, ufacık pazularını babasına gösterdi:

“Bubaaa, Ökkeş yapar, sen hiç merak etme,” dedi.

“Düşer müşersin oğlum...”

“Çanak mı kırılır buba?”

“Kırılır ya.”

“Kırmam buba... Ben çok düştüm, ama çanak kırılmadı.”

“Haydi bakalım öyleyse sen bilirsin...”

Babası, az ileride kendi kökünün başına gitti. Ökkeş, kökün yanlarına giden uçlarını kestikten sonra, kök çıkarma işleminin en zor yerine gelmişti. Alt tarafa uzanan kalın bir kök vardı. Bu kökü kazmanın ucuyla kesmedikten sonra dünyada bu kocaman kök çıkmazdı. Ökkeş:

“Oooof,” dedi sevinerek. “Bu kök üç gün yanar, üç gün!”

Eğildi, kolunu çukurluğa soktu, kökün alt tarafını buldu, tırnaklarıyla toprağı kazmaya koyuldu. Az sonra toprak sert geldi, çakısını çıkardı. O kadar dardı ki, çakı bile girmiyordu. Çakının ucuyla kökü yontmaya başladı. Kökü biraz inceltince kazmanın ucuna geçirdi. Çekti...

ÖKKEŞ BAHÇIVAN

“lhhaaaa...”

Kazmanın ucu gıcır gıcır ediyor, ama kökün altı kesilmiyordu. Ökkeş'in alnında boncuk boncuk terler birikmişti... Ama kışın, ocağın karşısına geçince yine alnında boncuk boncuk terler olacaktı, çünkü bu kök onu ısıtacaktı. Bunu düşününce bir kez daha yüklendi:

“lhhaaa...”

Olmadı baştan yüklendi.

“lhhaaaa...”

Olmadı... Kök iyice inatlaşıyordu. Ökkeş eğildi, kolunu çukura soktu, çakının ucuyla kökün alt tarafını yonttu. Çok kalındı. Ne kadar yontsa, yine de kökün kalın tarafı kalıyordu. Durdu dinlendi, oturdu. Güç topladı. Ayağa kalktı, kazmanın ucunu köke geçirdi. Yükseldi:

“lhhaaa...”

Bir çatırtı oldu. Ökkeş gülümsedi. Çıkacaktı. Koştı, bir parça taze ot topladı geldi. Otları düşeceği yere koydu, onun üzerine yanındaki taze kazılmış topraklardan koydu. Ellerini birbirine sürttü. Tamamdı artık, bu kez yüklenirse kök kopacak, kocaman parçası da kolaylıkla dışarıya çıkacaktı. Kazmayı geçirdi, sapının ucundan tüm gücüyle yüklendi:

“lhha...”

“Çatırrr!” diye bir ses duyuldu, ama Ökkeş'in ayakları da havaya geldi. Alttaki kök kopmuştu. Ökkeş ayağa kalktı:

“Bubaaa!” diye haykırdı.

Babası bir şey oldu sanarak koşa koşa geldi:

“N’oldu Ökkeş?” dedi.

Ökkeş yerde yatıyor, eliyle kökü gösteriyordu. Babası eğildi, şöyle bir kökü yokladı. Kökün tüm kolları kopmuştu. Çıkarmadı:

“Haydi bakalım Ökkeş, madem sen kazdın, sen çıkar,” dedi.

Ökkeş eğildi, ağır kökü tıslıya tıslıya çıkardı.

“Aboov, bizim evdeki su küpü kadar var,” dedi.

Kök, su küpü kadar yoktu, ama bir gaz tenekesi büyüklüğünde vardı. Ökkeş, kökün üzerine bir kahraman gibi oturdu. Artık tamamdı, iki kaynamış yumurtayı hak etmişti.

Ökkeş koştu, ahlat ağacının altındaki heybelerini getirdi. İçinden azıklarını çıkardılar. Baba oğul karşılıklı yediler.

Ökkeş’in babasının gözleri bir noktaya takılıp kalmıştı. Ökkeş:

“Neyi düşünüyorsun buba?” diye sordu.

Babası:

“Düşünüyorum oğlum, şu topraklar bomboş durur yıllar yılı... Burayı kazsak tırnağımızla, parmaklarımızla kazsak, toprakla didişsek, tarla açsak...” dedi.

“Açsak bizim olur mu buba?”

“Elbette...”

Baba içini çekti:

“Ama o kadar güç ki oğlum,” dedi.

Ökkeş sordu:

“Güç olan ne buba?”

“Güç olan oğlum, burayı tarla haline getirmek. Çok güç ister, çok. Cenkleşmek ister toprakla.”

“Cenkleşiriz buba...”

“Ondan sonra, bu toprak bire kırk verir, bire eli verir.”

“Hıyar, kabak da eker miyiz o zaman buba?”

“Her bi şey ekeriz oğlum her bi şey...”

“İri iri lahanalar... Sonra kırmızı kırmızı turplar...”

“Bir yanında yeşil yeşil soğanlar, bir yanında fasulye sırıkları... Yanında darı... Bir yanında elma, armut ağaçları...”

Ökkeş, meyve ağaçlarını duyunca:

“Aboov,” dedi. “Erik buba, badem... Sonra kayısı...”

“Odun eksek bu topraktan odun çıkar... Ama burayı açmak, burayı tarla haline getirmek...”

Oğlunun başını okşadı:

“Güç iş Ökkeşim güç iş... Bugüne değin köylülerden hiçbiri bu işe cesaret edemediler.”

“Biz edelim buba...”

“Sonra, su da ister.”

Baba adldı, gözleri yine bir noktadaydı:

“Suyun olduğu yerde hayat vardır. Orada neler yetişmez ki... Boy boy şebboylar dikeriz kıyılara, tu-

tam tutam menekşeler... Bir yanına fiğ ekeriz, salarız içine koyunları..."

Ökkeş:

"Koyunumuz yok buba," dedi.

"Bahçeden elde edeceğimiz ürünü satarız, onunla koyun alırız. Ah oğlum Ökkeşim, dünyada toprak anadan verimli ne vardır? Sen ona bak, o sana bakar... Toprak..."

Baba, yerdeki topraktan bir avuç aldı, burnuna götürdü:

"Mis gibi kokuyor," dedi.

Avcundaki toprağı Ökkeş'e koklattı:

"Toprak sanki sesleniyor. Ökkeş, içimde hayat var," diyor. "Kazın beni, ekin, bir yerine bin vereyim."

Ökkeş, sanki hemen bu işe girişecekmiş gibi, kazmayı eline aldı:

"Nereden başlayayım buba?" dedi.

Baba, oğlunun kazmasını yakaladı:

"Yok Ökkeşim," dedi. "Gücümüz yetmez."

"Yeter buba... Biz ikimiz... Anam yok ama nenem var, nenem bizim aşımızı kaynatır, biz de ikimiz çalışırız..."

"Su?"

"Suyu da çıkarırız buba."

"Nasıl?"

"Kuyu kazarız. Buraları kazacaksak, onun gibi kuyu kazarız."

Babası:

“Güç güç güç,” diyerek ayağa kalktı. Oğluna eliyle karşıları gösterdi.

“Taş dolu, kaya dolu. Yüzlerce hayıt kökü...”

Ökkeş, kaya parçaları sanki ufacıkmış gibi:

“Paralarız buba,” dedi. “Kazarız. Her gün kazarız... Birimiz kazarız, birimiz kayaları parçalarız. Parçaladığımız kayaları eşeğimize yükleriz, götürür bir tarafa atarız.”

Baba, testideki suyu ağzına boşalttıktan sonra:

“Neyse,” dedi. “Hadi bakalım kazalım köklerimiz. Şimdi bize gerekli olan bu.”

Baba oğul, kendilerine yeni birer kök seçtiler. Kazmalarını sallamaya başladılar. Ama ikisi de arada bir duruyor, yöreye bakıyorlardı. Baba, bu bakışlarla, nereye soğan, nereye arpa ekeceğini araştırıyordu. Ökkeş de elma ağaçlarını nereye dikeriz, diye düşünüyordu. Çünkü, elma ağacını çok severdi.

Evin ardında küçücük bir bahçeleri vardı, bir avlu kadar. Orada yalnız soğan, sarımsak ekerlerdi. İki sıra da biber, domates... Ama kendilerine yetmezdi. Ayrıca, avlu kapısının yanında da bir erik ağacı vardı...

Ökkeş de babası da yeni yeni kökler çıkarıyorlardı. Ama hep akıllarında, burayı tarla haline getirmek vardı. Ökkeş bir ara, babasının yanına giderek:

“Düşündüm buba, hiç de zor değil,” dedi.

Baba içini çekti:

“Toprağımız olur... Üç dönüm... Üç dönümü cennet yaparız.”

Ökkeş, sanki kuyudan su çekiyormuş gibi yaparak:

“Kuyudan kova kova su çekerim, fidanları sebze-leri bir bir sularım...”

Kazdıkları kökleri eşeklerine yüklüyorlardı. Eşek yüklenince yola çıktılar.

Baba da Ökkeş de dönüp dönüp bu çalığa baktılar.

O gece ne Ökkeş rahat uyuyabildi, ne de babası... Ökkeş, gözlerini kapıyor, elinde çapa kürek görüyordu. Kazıyor, taşları parçalıyordu. Ufaladığı taşları eşeğe yüklüyor, götürüyor ilerideki dereye atıyordu... Baba, hayıt köklerini kazıyor, onları bir köşede yığıyordu... Sonra bunları daha uzaklara, bahçenin kıyası olacak yerlere götürüyordu... Sonra kuyu kazıyorlardı...

Ökkeş, düşünde bile bunları gördü. Sanki babası görmedi mi? O da düşünde gördü. Ama bunlar birbirinden ayrı düşlerdi. Ökkeş, her şey olmuş bitmiş gördü düşünde. Yemyeşil bir bahçe... Ortada kuyu...

Baba, kuyunun başında eşeğini gördü. Eşek dönüyor, su çekiyor, kuyudan çıkan buz gibi sular toprağa, toprağın derinliklerine yayılıyor, oradaki hayatı, meyve olup, sebze olup yeryüzüne çıkarıyordu.

İkinci gün baba oğul kök kazmaya giderlerken suskundular. Belli ki ikisi de aynı şeyleri düşünüyorlardı. Ökkeş, belinde bir ip, kuyunun içine iniyor, kazıyordu. Sonra kazdığı toprakları kovanın içine dolduruyor:

“Çek buba,” diyordu.

Babası çıkardığı toprağı kuyunun yanına yığıyordu. Sonra babası Ökkeş'i iple çekiyor, bu kez kendi iniyordu.

Baba oğul, kök sökmeye gittikleri tastamam yedi gün bunu düşündüler, bunu konuştular. İş, bir aylık, iki aylık, üç aylık bir iş değildi. Belki bir yıllık iş bile değildi... Kim bilir, belki de yıllarca çalışacaklardı, sonunda, üç dönüm toprağa kavuşacaklardı. Ama ne toprak? Yıllardır ekilmemiş, bereket üzerine bereket yağdıran bir toprak...

Bir kişi daha gerekli... Ana... Ama Ökkeş'in anası yok. Ölmüş...

“Anam da olsaydı buba...”

“O zaman, işte o zaman cenkleşirdik toprakla...”

“Ben anamın yerine de çalışırım buba...”

Baba, oğlunun başını okşadı. Ökkeş, hiç ana yüzü görmemişti. Daha Ökkeş ufacıkken, anası bir ateşlenmiş, sonunda ölmüştü.

Baba artık rahat değildi. Hangi işe el atsa, aklına hep bu tarla açmak fikri geliyordu. Ökkeş de öyle... Arkadaşlarıyla oynarken bazen duruyor dalıyor, açacakları tarlayı düşünüyordu. İçinden:

“Zor değil,” diyordu. “Az az başarırız. Yeter ki bubam bu işe he desin.”

Ama baba bir türlü “Evet” diyemiyordu. Evet der de birkaç gün sonra cayarsa, köylüler o zaman kendisiyle alay ederlerdi. O zaman, köy alanına çıkamaz, kime rastlasa:

“Eee Bayram, nasıl oldu bakalım senin tarla?” diye sorarlardı.

Sonra ardından kıs kıs gülerler:

“Şuna bak yahu, hiç kimsenin cesaret edemediği bir işe tutup da cesaret ediyor, hem de hiçbir aracı olmadan. Tırnağıyla kazacakmış, yumruğuyla taşları parçalayacakmış. Hiç olacak şey mi?” derlerdi. “İşte insan sonra böyle rezil olur.”

Baba dayanamadı, o gece anasına söyledi:

Ökkeş de:

“Ben de varım nene,” dedi. “Bubamla ikimiz birlikte çalıştıktan sonra...”

Nine:

“Yok oğul yok. Senin gücün ne ki? Daha iki günde pes edersiniz, herkese rezil olursunuz.”

“Niye rezil olalım nene? Biz yapalım da onlar rezil olsunlar.”

Nine durdu, düşündü, içini çekti:

“Ben bunu derim, bunu bilirim,” dedi.

Ökkeş, babasının gözünün içine bakıyordu. Bu bakışlarla sanki yalvarıyordu.

“Yapalım buba, yapalım,” dedi.

Babası:

“Neyse,” dedi.

Yine öylece kaldı bu iş. Ama baba da iyice rahatsızlaşmıştı artık. Ökkeş de... Sanki işlerindeki kocaman güç:

“Haydin durmayın, alın kazmalarınızı, küreklerinizi elinize,” diyordu.

Baba dayanamadı, sonunda işi muhtara açtı. Muhtar gülerek:

“Sen delirmişsin, Bayram,” dedi. “O iş makine işi. Makine olmadan dünyada olmaz. Makine bile onun hakkından gelemez.”

Baba:

“Sen söz ver hele,” dedi. “Orayı açarsam benim olsun mu?”

“Ne demek benim olsun mu? Sen orayı aç; ben de şan olsun diye ülkeye ününü yayarım da, “Bu bizim Bayram dünyanın en yapılmaz işini yaptı,” derim. Bre herif, sen akıllı mısın, deli misin? Orada nah kayalar var, benden büyük. Bunları nasıl parçalayacaksın, nasıl taşıyacaksın? O toprağın altı tüm köktür, ne saban işler, ne kazma. Oraları nasıl temizleyeceksin? Var git işine, deli olma. Gücün varsa başka işlere harca...”

Baba:

“Nereye harcaym?” diye sordu. “Toprağım mı var?”

“Canım, git balık tut, aklına gelen birtakım işleri yap...”

Baba direndi...

“Söz mü?” dedi. “Toprak benim mi?”

“Senin senin... Kaz kazabildiğin kadar... Kaz bakalım görelim, kaç gün sonra pes diyorsun. Bayram, toprakla uğraşmak hiçbir şeyle uğraşmaya benzemez. Toprak hem çok nankördür, hem de hiç nankör değildir. Ama ben derim ki, o toprak nankördür... Aç aç, ama hani su?”

“Kuyu kazacağım.”

Muhtar güldü:

“Kusura bakma Bayram, sen iyice delllenmişsin,” dedi. “Nasıl kazacaksın kuyuyu?”

“Kazmayla.”

Muhtar bir kahkaha attı. Ökkeş karıştı bu kez söze:

“Sen olmaz mı diyorsun, yani Muhtar Emmi?”

“Olmaz derim ya... Hiç görülmuş şey mi, kazmayla su kuyusu kazılır mı?”

“Biz bubamla birlikte, yorulunca ben, ben yorulunca o... Kazarız muhtar emmi.”

Muhtar:

“Allah ikinize de akıl versin derim, başka bir şey demem. Haydi gidin kazın. Kazın Taşlıkoyak sizin olsun.”

Baba:

“Yok,” dedi. “Hepsi değil. Biz sadece üç dönüm yer açacağız...”

“Üç dönüm ha, üç dönüm ha... Siz orada yarım dönümlük yer açın ben de başımı usturayla kabak ederim.”

Muhtar, bu işin olacağına inanmadığı için daha fazla konuşmadı ve yürüdü gitti... Ama haber köyde çabucak yayıldı. Bayram’ı köy alanında görenler, onu kolundan yakalıyorlar:

“Gerçek mi yahu Bayram?” diyorlardı...

Bayram:

“Ne?” diye soruyordu.

“Sen Taşlıkoyak’ı tarla haline getirecekmışsin.”

“Evet...”

Bu ‘Evet’ sözcüğünden sonra, kahkahayı basıyordu konuyu soran. Hatta o kadar çok gülüyorlardı ki, bazılarının gözünden yaş bile geliyordu.

Bayram hiç kızmıyordu böyle konuşanlara...

Ökkeş de kızmıyordu:

“Ökkeş, baban Taşlıkoyak’ta tarla açacak he mi?”

“Hee...”

“Hah hah hah haaa...”

Babayı yakalıyorlardı:

“Senin için aklını yitirmiş diyorlar, doğru mu Bayram?”

“Bre adam, Taşlıkoyak’ta tarla açacaktımışın.”

“Evet açacağım...”

“A oğlum, a aslanım kafadan sakat mısın sen?”

“Niye sakat olayım?”

“E madem sakat değilmişsin, aç da görelim...”

Kadınlar da ninenin yanına geliyorlardı:

“Huuu nine, oğlunla torunun Taşlıkoyak'ta tarla açacaklarmış, doğru mu?”

Nine de köylüler gibi düşündüğü için:

“Ah ah ne bileyim bacım, babası da, o minicik çocuk da akıllarına koymuşlar, orada tarla açacaklarmış...”

“Sen ne dersin nine, açılır mı hiç?”

“Açılmaz, bacım kızım açılmaz... Yorulacaklar, hasta olacaklar, ben bakacağım...”

“Sen onlara akıl ver nine, olmaz de... Benim Hasan diyor ki, “Orada tarla açmak, dağı bir yana devirmekten zordur,” diyor. “Onca köyün en akıllısı Bayram'la Ökkeş mi?” diyor. “Hem o minicik çocuğun ne yararı olurmuş,” diyor... “Aslında bize ne, ama şurada komşuyuz diye geldim söyledim, anlıyorsun ya nine...”

“Anlıyorum kızım hiç anlamaz olur muyum?”

O gidiyor, bu kez başka bir kadın geliyordu, hem de alay ederek:

“Eee aslan ninem, tarlanız takımınız oluyormuş he mi? Bundan sonra sizin de bir tarlanız olacak...”

Bunu söylerken kadın sanki gıdıklanmış gibi kıkır kıkır gülüyor, ondan sonra ciddileşerek:

“Yazıktır o çocuğun kuvvetine,” diyordu. “Ben olsam, bari o çocuğu çalıştırıp da yormam.”

Nine:

“A kadını,” diyordu. “Çocuk babasından hevesli. Babası sussa, o başlıyor, “fasulye sırıkları, domatesler, biberler, kayısı ağaçları,” diyor.”

Gelen kadın:

“Vah vah yazık,” diyor, çekip gidiyordu...

Ama ne Bayram, ne de Ökkeş bu sözlere aldırılmıyordu. Hatta Bayram, muhtarla konuştuğundan iki gün sonra kasabaya gitti. Az bir parası vardı... Onunla, yepyeni iki kazma, iki de çapa aldı. Uçlarını bir güzel açtırdı, çeliği kuvvetli olsun diye su verdiler. Taşları parçalamak için kocaman bir balyoz aldı. İki de en güçlüsünden keski aldı. Sonra bir keser, bolca ip aldı... Köylüleri onu kasabada da rahat bırakmadılar. Bayram'ın elinde balyozu çapa ve kazmaları görünce:

“Ne o Bayram, Aya mı gidiyorsun?” dediler.

Sonra, elindeki kazmayı, çapaları yokladılar, dudaklarını büküp alay ettiler.

“Sen o Taşlıkoyak'ı bunlarla kazacaksın ha? Sen deli olmuşsun oğlum. Sen en iyisi bunları Ökkeş'e ver de Ökkeş bunlarla, tarlacılık oynasın.”

Bayram, hiçbirine yanıt vermedi... Yolda cipte de alay ettiler. Bıyıkları kocaman bir köylü:

“Eeeee,” dedi, güldü...

Sonra, Bayram'ın elindeki aletleri göstererek:

“İnsanın elinde bunlar olduktan sonra Hasan Dağı'nı bile ezer ufalar, tarla açar...”

Ciptekiler gülüştiler. Cipçi Osman:

“İnsanın elinde bunlar olduktan sonra ha böyle bir cip bile yapar,” dedi.

Cipten kahkahalar yükseliyordu. Bayram, hiç onlardan yana bakmıyor, yol üzerindeki tarlalara bahçelere bakıyordu. Bu tarlalarda çeşit çeşit ekilmiş ürünler vardı. Bahçelerde ağaçlar dallarını doldurmuşlar, yerlere sarkmışlardı. Bu dallarda çeşit çeşit meyveler vardı.

Şoförün yanında oturmakta olan biri:

“Canım,” dedi. “Niçin alay ediyorsunuz? Adam kafasına koymuş bir kez, bu işi yapacak... Yapacak, ama bakalım kendisi mi yapacak? Bilmez misiniz bunun oğlunu, Ökkeş ki aslanlar gibi.”

Biri oradan:

“Yahu o daha çocuk,” dedi.

İşte o zaman cipin tümü kahkahayı koyuverdi.

Bayram, yalnız gülümsedi. İçinden:

“Bir gün alay etmek sırası bana gelecek,” diye düşünüyordu. “O gün şimdilik uzak. Ama bir gün mutlaka gelecek. O zaman ben ürünlerimle kasabaya inerken bu cipin içinde size güleceğim... Cipçi Osman, sana yol ücretini verirken, sana da güleceğim... Sırayla... Gülün bakalım şimdi.”

Ökkeş de tarla açacakları yere gitmişti. Birkaç

çocuk ardı sıra geldiler. Ökkeş, Taşlıkoyak'a bakınırken, birden karşısına çıktılar:

"Eee Ökkeş," dediler. "Söyle bakalım, armut ağacı nerede olacak?"

Ökkeş güldü... Çocuklar, birer birer hayıtlığın yöresine dağıldılar ve bağırmaya başladılar:

"Ben elmayım."

"Ben armudum."

"Ben eriğim."

"Ben hıyarım."

"Ben kabağım."

"Haydi gel Ökkeş, bizi topla..."

Yedi yandan, yedi kahkaha...

"Hah hah hah hah haaaa..."

"Ökkeş, kuyu nerede olacak?"

"Burada olacak canım, burada olacak. Ökkeş'in ayağının bastığı yerde..."

"Kuyu derin mi olacak?"

"Ühüüü, Ökkeş buradan girecek, dünyanın öbür yanından çıkacak."

"Hah hah hah hah haaaa..."

Çocuklar, kendileri soruyorlar, yine kendileri yanıt veriyorlardı:

"Ökkeş, bu taşları nasıl yok edeceksin?"

"Nasıl edecek canım, oturacak bir kayanın başına, ekmeğine katık edip yiyecek..."

"Hah hah hah haaa..."

“Ökkeş, peki, bu hayıtları nasıl yok edeceksin?”

“Nasıl yok edecek canım, buraya bir tane tarla faresi salacak, farelerin kulağına fısıldayacak, kökleri yiyin bitirin, diyecek, fareler de kökleri yiyip bitirecekler...”

“Hah hah hah haaa...”

“Peki Ökkeş tarlayı nasıl süreceksin?”

“Nasıl sürececek canım, eşşekle eşşekle!”

Ökkeş hiç gülmedi. Yedi çocuğun ortasında heykel gibi dikildi durdu. Onun gözleri orada başka şeyler görüyordu. Kuyunun yanından dört bir yana ayrılan su arkları... Bu arkların içinde sular... Suyun kıyısında şebboylar, menekşeler, fuller... Ötede bir nar ağacı kıpkırmızı, bu tarafta bir ayva, sarı gelinliği içinde. Bir kiraz ağacı, dudak gibi kırmızı, yanak gibi tombul, tespih gibi dizi dizi. Onun yanında görkemli bir ceviz dallarıyla bulutlara yaklaşmış... Meyvelerini kuşlar da yiyor, sincaplar da... Beri yanda bir iğde, iğdenin dalları yerde. Tüy tüy, kabuk kabuk iğdeler, ballı mı ballı... Bir yanda bir öbek nane. Gelip geçerken insanın burnunu okşuyor. Onun yanında çayır gibi fesleğen, kuşlar bile değse kokusu dört bir yana ulaşıyor...

Çocuklar bağıryorlar:

“Ökkeş karar veremiyor ha, kuyuyu nereye açacağına karar veremiyor.”

“En iyisi şuraya aç Ökkeş...”

“Niye oraya açsın canım, burası daha iyi.”

“Yoo yooo, en iyisi şurası, neden dersiniz, hiç işte, kundurama kum doldu...”

Çocuklar Ökkeş'i kızdıramayınca az sonra çekip gittiler. Ökkeş, bu taş yığınının ortasında kaldı. Çalışanların üstünde, o çalıdan o çalıya uçuşan kuşlar, sanki Ökkeş'e:

“Sen onlara bakma Ökkeş, biz de yardım ederiz sana,” diyorlardı. “Biz de gagalarımızla küçük küçük taşları toplarız... Sen başla!”

Ökkeş bağırdı:

“Başlayacağız! Yarın başlayacağız! Bubam kasabaya gitti, alet neyim alacak... Onları alıp geldi mi yarın sabah başlayacağız...”

Ökkeş'in babası Bayram, cipten indi. Elinde aletleri gören köylüler yine dudaklarını büktüler, birer ikişer onun yanına yaklaştılar. Biri:

“Aaaa şu kazmaya bak,” dedi. “Dağdeviren kazmadan almış...”

Başka biri:

“O kazma dağdeviren kazma değil, dünyayı göçüren kazma,” dedi. “Bayram sapından, Ökkeş yanından tuttu muydu bu kazmayla köyü yerinden oynattılar.”

Başka biri:

“Ya şu balyoza bak,” diyordu...

Daha başkası:

“Amanin keski de almış,” diyordu... “Bu adam iyiden iyiye aklına koymuş...”

Bayram, evinin yolunu tuttuğunda ardından gelenler bile vardı. Hem söyleniyor, hem de yürüyorlardı:

“Taşlıkoyak tarla olmuş, duydun mu?”

Öteki, başka söylüyordu:

“Taşlıkoyak cennet olmuş, duydun mu?”

İkisi birden, birbirlerine:

“Yoo duymadım,” diyorlardı. “Soralım birine.”

“Soralım.”

“Kime soralım?”

“Önümüzden giden Bayram’a soralım.”

“Hu Bayram, duydun mu, Taşlıkoyak cennet olmuş...”

Bayram duymuyordu bile... Ökkeş, yolu gözlediği için koştu, geldi, kazmaları omzuna vurdu. Vurmadan önce kazmalara baktı. Kazmalar acardı, ağızları pırıl pırıl parlıyordu.

“Çok güzel buba,” dedi.

Bayram, cebinden kocaman keskiyi çıkardı.

Ökkeş:

“Bu n’olacak buba?” dedi.

“Bunu kayaya çakacağız.”

Balyozu gösterdi:

“Nah bununla da çakacağız. Kayayı parçalayacağız.”

Ökkeş, çocukların kendisiyle alay ettiklerini babasına söylemedi. Babası da, kasabada, cipte olanları anlatmadı. İki de inanmışlardı. Bu işi başaracaklardı.

Eve gelince nine:

“A oğlum paraları buna mı verdin?” dedi.

“Verdim ana... Verdim ama başaracağız.”

Ökkeş:

“Ben ve bubam,” dedi. “Sen de bize aş yetiştireceksin nene...”

“Aş yetiştirmek kolay oğlum, ama iş yetiştirmek zor. Oranın işi zor. Haydi, vardın bunları aldın, ileride de bize gerekli olur, ama vazgeçin bu işten. Köyün rezili, herkesin konusu olacağız. Yemekte, yaktakta bizi konuşacaklar, kahve yanında biz konuşulacağız, derneklerde biz konuşulacağız.”

Bayram:

“Aldırma ana,” dedi. “Ne var yiyecek?”

“Bulgur aşısı...”

Bayram, anasının omzuna elini attı:

“O zaman atımız olacak ana, kuzular, koyunlar besleyeceğim.”

Ökkeş:

“Tavuk eti de yiyeceğiz,” dedi. “Elli tavuğumuz olacak.”

“Taze taze kabaklar, taze taze hıyarlar...”

“İneğimiz de olacak... Yanına cacık...”

“Bol sarmısaklı.”

Bayram, öteki eliyle de Ökkeş'in omzunu tutmuştu.

"Biz baba oğul," dedi. "İkimiz el ele verdik mi..."

Ökkeş atıldı:

"Düz ederiz Taşlıkoyak'ı..."

Nine, bulgur aşını koyuyordu. Ökkeş babasının aldığı aletleri yokluyordu. Balyozu kaldırmak istedi, çok ağırdı, babası:

"O iş benim Ökkeş," dedi.

"Kök işi de benim buba... Gör bak orayı çalılardan nasıl temizleyeceğim..."

Baba iştahla konuştu:

"O taşları nasıl kıracağım, nasıl un ufak edeceğim!"

Bulgur aşısı çok lezzetli olmuştu. Ağızlarını şapırdatarak yediler. Bayram:

"Aşın üstüne bol meyve yiyeceğiz ana," dedi.

Ökkeş:

"Kayısılar nene!" diye bağırdı.

Nine hiç yanıt vermiyordu. O, hep köylüyü düşünüyordu. Rahmetli kocası da hep, "Toprak toprak!" derdi... "Topraksız köylü kanadı kırık kuş olur, uçmaya çalışır, ama uçamaz," derdi. Ama nasıl? Hiç Taşlıkoyak tarla olur muydu? Oldu diyelim, susuz bahçe, susuz toprak neye yarardı? Hiç kazmayla kuyu açılır mıydı? Kuyu açmak için çok para gerekliydi...

Bayram:

“Ökkeş,” dedi. “Yarın sabah erkenden kalkıp gidiyoruz Taşlıkoyak’a.”

Ökkeş’in içini bir sevinçtir kapladı. Hemen Taşlıkoyak gözünün önüne geldi. İlk kez nereden başlayacaklarını biliyordu... Sanki, elinde kazma, şimdiden tüm gücüyle kazmayı sallıyor gibiydi.

“Çalıları saman çöpü gibi devireceğim buba.”

“Haydi bakalım, erken yatalım, erken kalkalım. Bundan böyle bize çok güç gerek, çok uyku gerek...”

Nineyle Ökkeş birlikte yatakları serdiler. Ökkeş, yatağının içine kıvrıldı... Bir an önce sabahın olmasını istiyordu. Horozlar öter ötmez yola çıkmış olacaktı. Güneş, Taşlıkoyak’ta üstlerine doğacaktı. Ama nasıl doğacaktı?

Tüm umutlarla...

Sabah oldu. Ökkeş iki küreği omzuna attı. Babası da öteki aletleri bir çuvalın içerisine koyarak sırtladı. Öğleye doğru yiyecekleri azık Ökkeş’in elindeydi.

Sabahın alacakaranlığında sokaklardan geçerken hiçbir köylü yoktu. İyi ki yoktu. Gerçi Bayram köylünün alaylarına, taş atmalarına aldırılmıyordu, ama hiç olmazsa böyle bir sabahta önlerine böyle insanlar çıkmamalıydı. Onun için ikisi de adımlarını açıyorlar, bir an önce köy dışına çıkmaya çalışıyorlardı.

Ökkeş de aynı şeyleri düşünüyordu. Dün babası bu aletlerle, cipten inip evine giderken belki de o

taşlamalar, o alaylar o kadar önemli değildi. Ama şimdi, kazmalarını, küreklerini yüklenmişler, Taşlıkoyak'a çalışmaya gidiyorlardı.

Güneşin doğuşunda bile bugün ayrı bir güzellik vardı. Sanki o güneş, yalnız Ökkeş'i ve babasını aydınlatmak için nazlı nazlı doğuyordu. Köy dışına varınca güneş doğdu. Adımları, ikisinin de diri, ikisinin de güçlüydü. Bir an önce Taşlıkoyak'a varmak, işe koyulmak, terlemek, kökleri yolmak istiyorlardı.

Ökkeş:

"Buba," dedi. "İlkin nereden başlayacağız?"

Bayram, kafasında bir plan yapmıştı. İşe yukarıdan başlayacaktı, açacağı tarlanın ta öteki ucundan. Temizleye temizleye aşağı inecekti. Çünkü aşağıdan yukarıya baktıkça, yaptığı işi görecekti. Kafasında birtakım işlemler yapıyordu.

"Günde şu kadar yeri temizlesek, iki günde şu kadar, üç günde şu kadar, bir haftada, bir ayda şu kadar."

"Ya üç ay?"

"Ondan sonra kış."

"Ama önemi mi var? Yine yaz gelecek, yine çalışma günleri gelecek. Hem bahar zamanı havanın iyi olduğu günlerde çalışılabilir. Böylece ne kadar zamanda biter bu iş?"

"Biraz da Ökkeş'e bağlı bitmesi. Ökkeş'i yabana atmamalı. Büyük katkısı olacak. Belki yarı yarıya Ök-

keş çocuk bu işleri yapacak. Ökkeş güçsüz, ama onun yapacağı işler var. Hayıtların çukurunu açar, sonra beni çağırır. Kökleri ben koparırım... Sürüklemesi Ökkeş'ten... Haydi yavrum Ökkeş, göreyim seni, yüzümüz kara çıkmasın köylüye... Görsünler Taşlıkoyak nasıl zümrüt olurmuş..."

Şapkasını alnına indirdi. Doğan güneşe baktı. Uzakta, köyden horoz sesleri, inek böğürtüleri, eşek anırmaları geliyordu...

"Eşeği şimdiden yormamalı. Ona da çok iş düşecek. Şimdilik o dinlensin. Ama birkaç gün sonra taş taşımaya, kök taşımaya başlayacak... Başarı benim, Ökkeş'in ve eşeğin olacak..."

Bayram'ın ayakkabısının sesi, "Tok, tok," diye ötüyordu. Yer sertti. Taşlıkoyak da böyle sertti. Ama olsun. Doğayla boğuşmak, doğayla cenkleşmek ne güzel... Sonunda mutlaka doğa yenilecek. Hem ne zaman yenilmemiş ki? O köprüler, o barajlar, o setler, hep doğayla boğuşmak değil mi? Ama köprüyü, barajları yapan makine... Varsın olsun... Bayram'ın da güçlü kolları var, yanında Ökkeş'i var. Kendisiyle alay eden köylülere karşı sarsılmaz kararı var.

Ökkeş bir taşa çarptı, yere kapaklandı. Ama hemen yerden kalktı. Babası, düşlere dalmış olduğu için oğlunun düştüğünü görmedi. Ökkeş'in eli kanamıştı. Eline baktı, ama aldırmadı.

"Daha çok kanayacak," dedi. "Saydım, belki bin-

den fazla hayıt kökü var... O kökleri bu ellerle bir bir çıkaracağım.”

Yukarıya doğru saptılar. Oradaki çeşmeden Ökkeş, elindeki küçük testi doldurdu, sonra kana kana içti. Bayram dalmıştı. Çeşmeyi bile görmedi.

Ökkeş bağırdı:

“Buba su içmiyon mu?”

Bayram o zaman farkına vardı ve geriye döndü. Tahta oluğa ağzını dayadı, içti... Sonra yüzünü yıkadı. Çuvalını yükledi.

Şimdi baba oğul yan yana yürüyorlardı. İki asker gibi adımlarını birbirlerine uydurmuşlar, konuşmuyorlardı. Ama az sonra Ökkeş:

“Buba,” dedi. “Portakal da eker miyiz?”

Bayram:

“Ekmek kolay oğlum,” dedi. “Ama bu bizim yörede portakal olmaz.”

“Niye ki?”

“İklim...”

Ökkeş portakalı da çok severdi. Birkaç kez babası kasabadan gelirken ona birkaç tane portakal alıp getirmişti. Ökkeş portakalın tadını hiç unutmamıştı. Hele bir keresinde mandalina getirmişti. Kabuğu incecik hoş kokulu, yenince hemen bir anda bitiveren...

Bayram:

“Portakal ekmeyiz, ama elma ekeriz,” dedi.

“Hem de iyi elmalardan. Her biri yumruk gibi... Sulu, hoş kokulu... Burada yersin, kokusu na orada duyulur. Dişini vurdun mu kütür kütür öter.”

Ökkeş, bu kez elmanın düşünü kurmaya başladı. O kadar çok elmaları oluyordu ki, küfe küfe topluyorlardı. Sonra bunları Cipçi Osman kasabaya götürsün diye köy alanına taşıyorlardı. Köylüler şaşıp kalıyorlardı. Hele Cipçi Osman çok şaşıyordu. Elmanın birini dişliyor:

“Hım,” diyor. “Aman ne lezzetliymiş!”

Ya çocuklar, Ökkeş’le dün alay eden çocuklar? Onlar bahçenin yanında yöresinde dolaşıyorlar. Ökkeş’in gözünün içine içine bakıyorlar. Ökkeş’in ağaçtan elma koparmasını, kendilerine atmasını bekliyorlar... Ama Ökkeş elmayı tane tane atmıyor, kucak kucak atıyor... Çocuklar kapışıyorlar. Çünkü o çocuklar da Ökkeş gibi bol elma yiyemiyorlardı.

Hatta Ökkeş, çocukları bahçenin içine sokuyordu. Her ağaçta bir çocuk, elma koparıyor, elma dişliyordu. Elmalar dallarda yüklü yüklü, yemekle bitmiyor. Çocukların kopardıkları yerde daha yüzlercesi var. Kırmızı kırmızı, kütür kütür elmalar... Elma ağaçları büyümüş, dalları yük tutmuş. Ökkeş çıkacak birinin dalına ve doyasıya yiyecek... Adımlarını açtı, az sonra babasıyla yan yana geldi. Düşlere dalınca babasından hayli geride kalmıştı.

“Buba,” dedi. “Çok mu elma ağacı dikeceğiz?”

“Çok Ökkeş.”

“Kaç tane?”

“İstedığın kadar.”

“Çok dikelim buba... Hep elma olsun...”

“Olsun Ökkeş...”

Ökkeş, bugünden sonra hiç elma ağaçlarını unutmadı. Çalışırken hep bu elma ağaçlarını düşündü.

Taşlıkoyak’a vardılar. Bayram gülümsedi. Sanki Taşlıkoyak bir dost, bir arkadaş gibi geldi ona. Ökkeş’le yan yana dinlendiler, tarla açacakları toprağa baktılar. Çok zordu. Büyük kaya parçaları alabildiğine uzanıyordu.

İşe taşlardan başlamak gerektiğini düşündü. Önce taşlar temizlenirse, kökleri temizlemek daha kolay olacaktı. Taşlar temizlendikten sonra yalnız çalılıklar, hayıtlar kalınca, bunların görünümü insanı rahatlatacak, ondan sonra Bayram ve Ökkeş, yine küreklere, kazmalara yapışacaklar ve çalılıarı temizleyeceklerdi...

Bayram:

“İlkin taşlardan başlayalım ha Ökkeş, ne dersin?” diye sordu.

“Başlayalım buba...”

Gerçi Ökkeş çalılar için hazırlanmıştı ama olsun. Nasıl olsa taşları da kendisi temizleyecekti.

Ökkeş, aletlerini, azığı ve testiyi ahlat ağacının altına koydu. Sonra ahlat ağacını, bir köpeği sever gibi

okşadı. Ökkeş bu ağacın canlı olduğunu biliyordu. Çok az sesle mırıldandı:

“Ahlat, sen tanık ol bizim çalışmamıza...”

Koşarak babasının yanına geldi. Ahlat ağacını gösterdi:

“Buba,” dedi. “Tüm tarlayı temizlesek bile bu ahlat ağacını kesmeyelim... Bu ahlat ağacı tanık olarak kalsın orada, olur mu?”

Bayram:

“Olur Ökkeş,” dedi.

Güneş iyice çıkmıştı. Kazmaları yüklendiler. Keskiyi aldılar. Küreğin biri babasının, biri Ökkeş'in elindeydi. Ağır ağır, çok hafif olan bayırı tırmandılar. Artık, boğuşacakları yere gelmişlerdi. Gerçi toprak düşman değil dosttu, ama dostu kazanabilmek için onun uğrunda savaşmak gerekiyordu.

Bayram:

“Bugünkü işimiz, büyük taşları kırmak,” dedi.

Ökkeş:

“Kırdığımızı aşağıya yuvarlarız,” dedi.

“Burası o kadar eğimli değil ki Ökkeş...”

“Hım...”

“Taşları aşağıya eşekle taşımak gerek... Hele önce bir taşlar ufalansın...”

Bayram, tarla açacakları yerin ucuna gelince, şöyle bir yanına yöresine baktı. Göz kararıyla tarla açacağı yerin sınırını çizdi. Kafasından:

“Üç, üç buçuk dönüm,” dedi.

Bir yeri köşe kabul etti. Köşenin birkaç metre ötesinde bulgur kazanı büyüklüğünde bir taş vardı. İlk kez onu gözüne kestirdi, geldi ve taşın yanında durdu. Ökkeş anlamıştı. Demek ki işe bu taştan koyulacaklardı. Bu taşın işi bitecek, sonra öteki taşlara sıra gelecekti.

Bayram, Ökkeş'ten keskiyi istedi. Yeni keski, ucu bilenmiş, sipsivri, pırıl pırıl parlıyordu sabah güneşinde. Kazmanın ucuyla taşın yan tarafına birkaç kez vurdu. Ondan sonra keskinin sivri ucunu oraya yerleştirdi. Ökkeş'e tutmasını söyledi. Ökkeş keskinin ucundan tuttu. Bayram ilk balyozu indirdi. İkinci balyozu indirmeden önce Ökkeş'e:

“Korkma, eline vurmam, çünkü taş işinde çalıştım,” dedi.

“Korkmuyom buba.”

Bir iki kez vurduktan sonra Ökkeş'in tutmasına gerek kalmadı. Çünkü keskinin sivri ucu taşta gömülmüştü. Her vuruşunda balyozun keskiye değen yeri kıvılcımlanıyor, bazen kıvılcımsız ama keski boyuna taşın içine gömülüyor, taştan tok, sert, parçalanmayacakmış gibi sesler geliyordu.

Ökkeş, babasının başında dikilmekten sıkılıyordu. Ama bu kocaman taşın parçalandığını da görmek istiyordu. Babası bazen balyozu yana indirerek terini siliyor, sonra yine balyozun sapına yükleniyordu.

Balyoz havaya kalkıyor, tüm gücüyle keskinin üzerine iniyordu. Bir balyoz daha. Bir kayma, bir çatırtı duyuldu. Kocaman taş, yarılmış, büyük bir parçası yana kaymış, düşmüştü.

Bayram, taşın başına çömeldi. Bu kez Ökkeş kazmanın ucuyla küçük parçanın üzerine birkaç kez vurdu. Sonra keskiyi oraya yerleştirdi. Balyoza el attığı zaman, babası:

“Dur!” dedi. “Sen onu kaldıramazsın.”

Ökkeş denemek istiyordu. Balyozu sapından yakaladı, havaya kaldırmaya çalıştı. Çok ağırdı. Yüzünün hizasına getirdi, ama fazla kaldıramadı. Çalışması gerekiyordu. Birkaç kez çalışırsa, balyozu kaldırabileceğine inandı.

Taşlıkoyak'taki tüm kocaman taşları bu kadar ufalarlarsa, o zaman iş kolaylaşırdı. Sonra eşeğe bunlar birer ikişer yüklenir, götürülür derenin içine ya da karşıdaki yamaca yığılırdı.

Bayram tekrar işe başlayacağı sırada Ökkeş:

“Buba,” dedi. “Ben boş durmayayım, hayıtlara gidiyorum.”

Bayram başını salladı. Terini sildi, birkaç adım ötesindeki hayıtı gösterdi:

“Başla oradan Ökkeş!”

Ökkeş kazmayı kaptı. O da babası gibi yapacaktı. Az sonra hayıtın kökünü ortaya çıkardığında terini silecek, yanına oturacaktı. Kazmasının ucuyla hayıt

kökünün etrafını çizdi. İlk çizgiye kazmayı indirdi. O kadar güçlü indiriyordu ki kazmayı, çıkardığı ses, babasının keskiye indirdiği ses kadar güçlü çıkıyordu.

Hayıtın dibinde kocaman bir çukur açtığında, iyice yorulmuştu. Şapkasını başının arkasına attı. Dinlenmek için küreğine dayandı. Yine ahlat ağacını gördü. Bu ahlat ağacının dibine ev kurmalıydılar.

Küreğe yine yüklendi. Sanki her kürek, ona kırmızı, kıpkırmızı bir elma getiriyormuş gibi geldi. Toprak mis gibi kokuyordu. Bazen küreğinin ucunda çıkan bücü börtü, toprak yığınının üzerine düşünce, rahatsız edilmişler gibi, sağa sola kaçıyorlardı...

Kökü bulmuştu. Kök, üç kocaman patates gibi çukurluğun içindeydi. Bu patateslerden dört bir yana güçlü kolları yayılıyordu. En zoru da bu kolları koparmak, yumruların ilişkisini saplarla kesmekti. O zaman kök bir kucaklamayla, çukurun dışına çıkarılırdı.

Ökkeş, babasına baktı. Babası mutlu, yeni bir taşın başına çökmüştü. Terini siliyor, parçaladığı taşa bakıyordu.

Kazmanın sivri ucuyla kökün alt kısımlarını kazmaya başladı. Elini soktu, buranın toprağını dışarıya çıkardı. Çünkü artık kürek işlemiyordu. Sonra, kazmanın bıçak ucuyla kökleri kesti. Kökler, bir çıtırtıyla kopuyor, kahverenginin içinden bembeyaz, kök özü çıkıyordu. Bazen bir kökün ucu kopmamakta di-

reniyor, o zaman Ökkeş, sanki karşısındaki bir düşman gibi:

“Al sana, al sana!” diyor, kazmayı daha hızlı indirip kaldırıyordu.

Çok geçmedi. Babası gibi yaptı. Kökü kucakladı, çukurun dışına çıkardı, yanına oturdu, babasına baktı. Ama babası taşları ufalıyordu. Taze toprağı kürekle açtığı çukurun içine dolduruyordu. Çünkü, bu yığılı toprak kuruyunca katılaşacak, o zaman çukurun içine doldurmak zorlaşacaktı. Toprak çukurluğun üzerinde yarım küre gibi yığılı kaldı. Ökkeş:

“Yağmur yağarsa çöker,” diyerek, ikinci bir hayıtın dibine gitti.

Yuvarlak çizgiyi çizmeden önce şöyle bir baktı. Binlerce hayıt vardı, çalı vardı. Belki binlerden de fazla. Ama... Babasına baktı. Dalmış gitmişti işine. Önceleri terini siliyordu, şimdi terini silmeyi de unutmuştu. Sanki orada sadece parçaladığı taş ve kendisi vardı.

Ökkeş yuvarlağı çizdi, ilk kazmayı indirdi. Çalının dibinden bir kara böcek, hızla uzaklaştı gitti. Ökkeş:

“Rahatın bozuldu,” dedi. “Ama yalnız senin rahatın değil, Taşlıkoyak’taki tüm böcü börtünün rahatı kaçacak. Her gün birazının daha kaçacak...”

Ökkeş’in avuç içleri hiç bu kadar su toplamamıştı. Önceki nasırlar yarılmış, patlamıştı. Nasır olmayan yerlerde pembe topacıklar oluşmuş, bunların içi

su toplamıştı. Bir çalı dikeniyile her zaman yaptığı gibi bunları deşmek kolaydı. Ama deşmedi. Çabasının tanıklarına az daha bakmak istedi...

“Nasıl olsa deşerim,” diye düşündü, “Dursun şimdilik hele...”

Kazma toprağa tok tok iniyordu. Az kazıyor, ondan sonra ellerini tükürükleyerek küreğin sapına yapışiyordu. Toprak sertleşinceye dek, kürekle toprağı yana yığıyor, ondan sonra yine kazmasının sapına yapışiyordu.

İçinden:

“Kim bilir, belki de şimdi şu açtığım yer, bir elma ağacının çukuru olacak. Üstümde elmanın gölgesi olacak,” diyordu.

Güneş yükselmiş, yakmaya başlamıştı. Ökkeş, üzerinden işliğini çıkardı. Sanki babasıyla anlaşmışlar gibi. Baktı, babası da çıkarmıştı. Az sonra baktığında, babasının üzerinde hiçbir şey yoktu. Güneşte pazuları şişiyor, bu şişkin pazularla balyozunu, “Hıh!” diyerek keskinin üzerine indiriyordu.

Uzakta, birtakım kuşlar vardı, içlerinde kargalar da görülüyordu. Sanki Ökkeş’le babasını izlemek için ahlat ağacının üstüne konuyorlar, birtakım kuş türküleri çağırıyorlar, sonra uçuyorlardı. Ama onlar uçunca başka kuşlar geliyordu. Ökkeş, kuşların seslerini duyuyordu. Bazen de başını kaldırıp ahlat ağacına baktığında kuşları görüyor, gülümsüyor:

“Size, konmak için o kadar çok ağaç dikeceğiz ki,” diyordu. “Hangi ağaca konayım diye uçup uçup duracaksınız, ama elma ağacına konun...”

İkinci kök Ökkeş'i epeyce uğraştırdı, ama sonunda o da Ökkeş'e yenildi ve yığılı toprağın yanına bir testi gibi oturtuldu.

Bayram böldüğü taşın en iri parçasıyla uğraşıyordu. Keskinin ucundan tiz bir ses çıkıyordu. Bayram'ın da ellerinin nasırlanmamış yerleri su toplama-ya başladı. Ara sıra bir taşı parçaladıktan sonra, aşağıya keçi yoluna bakıyordu. Biliyordu köylülerden bazıları, mutlaka dayanamayacaklar ve Taşlıkoyak'a dek geleceklerdi. Bayram'ın, Ökkeş'in nasıl çalıştıklarını izleyeceklerdi. Dudaklarında alaylı bir gülümseme olacaktı. Akıl da vereceklerdi:

“İlkin şuradan başlayın, şunu şöyle tutun, şöyle kazın.”

İki kişi gelirse, birbirleriyle konuşur gibi yapacaklar, ama aslında Bayram'la ve oğlu Ökkeş'le alay edeceklerdi.

“Bunca köylünün hiçbirinde akıl yok, yalnız sizde mi akıl var?”

Sümbül Mehmet böyle demişti... Böyle ardından gülmüştü...

“Akıl işi mi bu? Güç işi...”

Ökkeş'e bağırdı:

“Güç iş değil mi Ökkeş?”

Ökkeş, bağırdı:

“Hiç de güç değil, buba. Peynir ekmek gibi...”

Ökkeş, kazmayı her indirişinde bir de türkü tutturdu bundan sonra:

“Güç değil,” diyor, kazmayı indiriyordu.

Acıktılar.

Bayram oğlunun yanına geldi. Onun kök çıkarışını biraz izledikten sonra:

“Haydi bakalım Ökkeş,” dedi. “Yemek zamanı.”

Ökkeş’e kalsa daha çalışmak istiyordu. Kazmayı yığılmış toprağın yanına bıraktı. Kazma yumuşak toprağa gömülüyordu. Ellerini çırpıyorlardı.

Ökkeş, ahlat ağacına doğru gelirken durdu, geriye baktı. Yaptığı işi görmek istiyordu. Beş küme toprak vardı. Demek ki beş kök çıkarmıştı. Köklerin ötesinde irili ufaklı taşlar gözüktüyordu.

Ökkeş:

“Buba, yarın eşeği de getirelim,” dedi.

“Olur Ökkeş.”

“Yorulduğumda taşırım.”

Babası da öyle düşündü. Taşlar bir bir temizlenmeli, kökler bir yere yığılmalı, dönüp geriye baktıklarında çalıştıkları, temizlenmiş alanı görmelilerdi.

“Ben yarın öğleye dek tüm bunları bir yere yığarım,” dedi.

Babası, Ökkeş’in omzuna elini koydu. Öylece yürüdüler ve ahlat ağacının dibine geldiler.

Babası hemen yere oturdu. Ayaklarını uzattı. Ökkeş de öyle yaptı. İki de yaptıkları işten gözlerini ayıramıyorlardı. Yarım günün kazancı hiç de az değildi. Buradan bile gözüküyordu, bir oda büyüklüğündeki yeri şimdiden kazanmışlardı. Her gün iki oda, üç oda büyüklüğünde yer kazarlarsa, sonraki günlerde...

Sonra güçlü bir çift öküz... İki öküz, bastırın mı sabanın ucuna, saban yara yara gitti mi geldi mi, mis gibi toprak kokusu yöreye yayıldı mı? Ondan sonra ek ekeceğini. Kim bilir kaç yıldır tohum bekleyen, fidan bekleyen bir toprak? Böyle verimli toprakla, bir de Ökkeş ve Bayram'ın çabası birleşince, belki de bu Taşlıkoyak köyün en güzel bahçesi, en ürünü bol yeri olacaktı.

Ökkeş çok acıkmıştı. Ninesinin bohçaladığı azığı açtı. Sahanda dövme pilavı vardı. Ninesi yanına da iki kocaman kuru soğan koymuştu.

Ökkeş suyu aldı, geldi, oturdukları yere koydu.

Ekmeği Bayram böldü. Tahta kaşıkla dövme pilavını yemeye koyuldular. Konuşmuyorlardı. Ağız şı-pırtısı, arada bir soğanın, küt! diye çıkardığı sestene başka ses yoktu. Yalnız kuşlar, yine burayı şenlendiren yabancı konukların yöresinde öterek uçuşuyorlardı. Belki de, yere düşen bir dövme tanesini şimdiden kapmak için birbirleriyle kavga ediyorlardı.

“Ökkeş bir su doldur hele bakalım!”

Ökkeş, bakır tasa suyu doldurdu. Babası içti. Kendi de bir tas su içti. Testi yelin karşısında durduğu için içindeki su buz gibiydi. Ökkeş suyu içtikten sonra:

“Oh...” dedi.

Bayram sordu:

“Yoruldu mu oğlum?”

Ökkeş kollarını salladı:

“Ben mi buba? Ben hiç yorulur muyum?”

Bayram, dün kasabada köylülerin kendisiyle nasıl alay ettiklerini anlattı. Belki anlatmazdı, ama Ökkeş'e bu konuda çok gereksinmesi vardı. Sanki bu anlatışların sonunda:

“Bak Ökkeş, hiç caymak, hiç bıkmak yok, sonuna dek çalışacağız ve köylüleri utandıracacağız,” diyordu.

Ökkeş de ona, dün buraya geldiğinde kendisini izleyen çocukların nasıl alay ettiklerini anlattı.

Babası güldü:

“Aldırma. Hele şöyle bir ay kadar çalışıp ele gelen bir yeri gösterelim onlara, onların da akli yatar bu işe...”

“Benim şimdiden yatıyor buba.”

Kalktı, ahlat ağacına sırtını dayadı. Bu ahlat ağacını birdenbire çok sevmişti. Oysa şimdiye dek Taşlıkoyak'a çok gelmişti, çok görmüştü bu ağacı. Hatta taşlamış, insanı boğan kozalak armutlarını düşürmüş, birkaçını zorla yemiş, birkaçını da ağzına aldıktan

sonra püskürtmüştü. Hiç mi hiç şirin gözükmemişti o zamanlar bu ahlata ağacı. Ama şimdi o kadar şirin bir ağaç olmuştu ki...

Babası su toplayan avuç içlerine bakıyordu. Hemen yanındaki çalıdan bir diken kopardı. Birikmiş suları çıkarmak istedi, ama birden aklına çok acıyaçağı, üstelik daha akşama dek çalışacakları geldi. Onun için caydı.

Bayram kazmasını, keskisini bir taşın dibinde bırakmıştı. Oraya doğru yürüdü. Küçük bir yılan yavrusu önünden kaçtı. Bayram güldü. İçinden:

“Yılanlar da rahatsız oldular,” dedi. “Ama biz burayı cennete çevirince de kendilerine yer bulurlar. Bahçenin bir köşesinde onlara da yer vardır.”

Başını çevirdi. Ökkeş'e baktı. Ökkeş kazmasını kapmış, bir çalının dibindeydi. Kazmanın tok sesi kulağına dek geliyordu. Sivri uçlu kazmanın burnu, havaya kalktığı anda güneşte pırıl pırıl yanıyor, sonra küt! diye toprağa iniyordu. Bayram, içinden:

“Ne de iştahlı Ökkeşim,” dedi. “Seviniyor, biliyor ki toprağı olacak. Vur Ökkeşim vur, bu yıl değil, ama belki gelecek yıl ilk fidanlarımızı ekeriz. Bir yanına da sekiz on üzüm teveğı dikeriz. Kara kara üzümler verir bize. Ananın gözleri gibi kara kara.”

Aklına karısı gelmişti. Ölen karısı. O da olmalıydı şimdi. Üçü birlikte çalışmalılardı. Ama Fidan Gelini bir ateş alıp götürmüştü. Çok değil, üç gün yatmıştı.

Üç gün sonra sabaha karşı şöyle bir kalkayım demiş, yatağına düşmüş, başı yana kaymış, bir daha gözlerini açamamıştı.

Ökkeş o zaman sekiz aylıktı. Anasının öldüğüne değil, memesinin öldüğüne ağlamıştı. Ama sonra komşu kadınlar, ninesi onu un çorbalarıyla, şekerli sularla büyütmişlerdi. Bayram, Fidan öldükten sonra evlenmemişti.

Bir ara Almanya'ya gitmeyi aklına koymuş, daha sonra ondan da caymıştı. Bir oğlu, bir anası vardı; bazen el işinde, bazen taş ocağında çalışıp bugüne dek gelmişlerdi. Ama şimdi tarlası olacaktı. Ya da bahçesi. Kendisi de daha karar verememişti. Ama Ökkeş, bahçe olsun istiyordu. Bahçecilik de az kazançlı iş değildi. Ballı ballı meyveler, kütür kütür sebzeler kasaba pazarlarında çok para ediyordu. Haftada dört küfe pazara indirirsen, dünyanın parasını alıp gelirdin.

“Hıh!” etti, balyozu keskinin üzerine yapıştırdı.

Kulağının ardından hış! diye bir şey uçtu gitti. Keskiydi uçan. Kaza çıkmamıştı, ama çok dikkatli olmak gerekiyordu. Taş ocağında bir arkadaşının karnına saplanmıştı bu keski. Sonra adam ölmüştü.

Gitti, keskiyi aradı buldu. Keskinin saplanacağı yeri kazmanın ucuyla iyice oydu. Sonra keskiyi oraya oturttu. Artık sağlamdı. İstedığı yere vurabilirdi.

“Hıh!”

Ökkeş de anasını düşünüyordu. Babası ona anasını anlatmıştı.

“Uzun boylu bir kadındı,” demişti.

Ökkeş, kendi düşünde anasını öyle tanımıştı ki, şimdi şu anda karşıdan hiç görmediği bu anası gelse, koşar:

“Ana!” diye eline sarılırdı. Öyle çok tanıyordu anasını.

Kömür gibi örgülü saçları, kuvvetli kolları... Sonra üzüm karası gözleri. Ninesi de, babası da Ökkeş'i hep anası Fidan'a benzetirlerdi. Hatta davranışları, gülüşü bile anasına benziyordu. Ökkeş:

“Ah bir de anam sağ olsaydı,” dedi.

Şimdi üçü üç yandan... Kim bilir anası da nasıl kendilerini destekler, nasıl canla başla çalışırdı?

Ökkeş, kazmayı bir daha fazla, bir daha fazla yapıştırıyordu. Belki de bu fazla yapıştırdıkları anasının yerineydi.

O gün, gün batana dek çalıştılar. Bayram böyle işlere alışkındı. Çünkü yıllarca taş ocağında çalışmıştı. Hatta bu iş için seviniyordu bile. Çünkü bileği, kolu eski gücünü kazanmıştı. Ökkeş yorulmuştu, ama ne önemi vardı? Şimdi eve gittiklerinde şöyle bir karnını doyursun, onun ardından güzel bir uyku... Sabahleyin dinlenmiş, dipdiri olarak yine Taşlıkoyak'a.

Bayram:

“Haydi Ökkeşim,” dedi. “Topla pırtıları, gidelim.”

Ökkeş kazmaları, kürekleri toplarken bir yandan da bugün kotardıkları işe bakıyordu. Epeyce iş yapmışlardı. Aslında iki insan, üstelik biri çocuk, bir günde asla bu kadar fazla iş yapamazlardı. Ama içlerindeki o toprağa kavuşma tutkusu yok muydu? Sanki Ökkeş'i kocaman bir insan yapıvermişti. Kazmayı sallarken de, küreği atarken de Ökkeş kocaman bir insandı. Kolları, pazuları, sanki kocaman bir insanın kolları ve pazusuydu.

Aletleri toplamışlardı, ama ikisinin de canı buradan ayrılmak istemiyordu. Duruyorlar, bir şeyler bahane ediyorlar, geriye dönüyorlar, yaptıkları şeye bakıyorlardı. Sonunda ikisinin de gözü arkalarında kalarak keçi yolundan süzöldüler. Boş testi ve kazmalar Ökkeş'in sırtındaydı. Bir elinde de azık çıkını vardı.

Gün batımını bekledikleri iyi olmuştu. Yolda hiçbir köylüyle karşılaşmadılar. Şimdi karşılaşmış olsalardı, bir yığın soru hazırdı.

“Eee, ne yaptınız bakalım?”

“Fidanlar yetişti, şeftaliler büyüdü mü bakalım?”

“Her fidede kaç kilo domates var?”

Bayram, kapının çivisini döndürdü ve avluya girdi. Aletleri, oda kapısının yanına bıraktı.

Nine, kapıya çıktı. Gözleri buğulu gibiydi. Sanki oğluyla torununun boş yere çalıştıklarını, boş yere emek tükettiklerini, bu buğulu gözlerle anlatmak istiyordu.

“E, hoş geldiniz!”

“Hoş bulduk ana!”

Nine, işin nice olduğunu sormadı. Ama Ökkeş:

“Nene,” dedi. “Görsen neler yaptık.”

Sonra, bugünkü yaptıklarını bir bir anlattı. Hem de öyle coşkulu anlatıyordu ki... Bu coşkulu anlatmaya, babası dayanamadı, o da söze karıştı. Ondan sonra Bayram sustu, Ökkeş konuştu; Ökkeş sustu, babası konuştu.

Sonunda Ökkeş:

“İstersen yarın sen de gel nene,” dedi.

Babası:

“Hi,” dedi. “Ana, sen de gel istersen, gör yaptığımız işi.”

Nine, ne evet dedi, ne de hayır. Yalnız başını salladı.

Bayram elini yüzünü yıkadıktan sonra, bir iğnenin ucunu kibritle yaktı. Avcundaki kabarmış yerleri bir bir patlattı. Sonra aynı işlemi Ökkeş’in avcuna uyguladı. İğne, Ökkeş’in derisine her girişte:

“Uyih,” diyordu.

Patlayan yerler çabuk nasırlaşsın diye usulleri vardı. Bir güzel kına karılır, ondan sonra bu patlatılmış yerlere kına yakılırdı. Kına orayı kavurur, bir daha hiç su toplamazdı. Ama şimdi yemek yiyeceklerdi. Yemekten sonra ellerine kınalarını yakarlar, uyurlardı.

Ökkeş'in patlamış yerleri sızlıyordu, ama duymuyordu. Hep gözünün önüne Taşlıkoyak geliyordu. Taşlıkoyak gelince, elinin, avcunun sızısını unuttuyordu.

Nine, yere bir sofraya bezi serdi. Sonra, küçük tencereyle pişirdiği bulgur pilavını önlerine koydu. Keçinin, bir gün önceden çaldığı yoğurduyla da ayran yaptı. Ayrarı pilavın yanından yavaş yavaş tencerenin içine döktüler, ondan sonra ver kaşık ettiler.

Nine, yemekten sonra bir köşecikte sakladığı, Hayriye Kadının kızının düğününden kalma kınayı çıkardı, bir tasın içine koyarak suyla karıştırdı. Mis gibi koku odaya doldu. Kına, hamur durumuna geçince, önce Ökkeş elini uzattı. Nine, elinde yufka gibi yaptığı kınayı, Ökkeş'in avcunun içine yapıştırdı. Sonra eski bir bez parçasıyla sıkıca bağladı. Bu kez aynı işlemi öteki eli için de yaptı.

Ökkeş, iki eli bağlı yatağına çekildiğinde, ninesi babasının eline kına yakıyordu. Bayram'ın kına işi de bitince oğluyla göz göze geldiler. Güldüler. Öyle ya, kına kadınlara, o da düğünlerde yakılırdı. Şimdi düğün mü vardı ki?

Evet düğün vardı. Taşlıkoyak'taki toprağın düğünü. Toprak damattı. Kazma sesleri, kürek sesleri, bu düğünün çalgılarıydı. Gelin kimdi?

Ökkeş, gelinin kim olduğunu düşünüyordu. Başını yastığına koymuş, mırıldanıyordu:

“Gelin kim, gelin kim?”

Sonunda onu da buldu. Gelin ahlat ağacıydı.

Gerçekten ahlat ağacı çiçeklerini açtığında bir gelin benzerdi. Çiçekler, bu unutulmuş ahlat ağacını bir gelinlik gibi süslerdi.

Nine lambayı, üflediğinde ne Ökkeş, ne de babası uyumuştı. İkisi de çok tatlı düşlere dalmış gitmişlerdi. Hatta ışık söndükten çok sonraya dek uyumadılar. Baba oğula sordu, oğul babaya. Soruların yanıtları hep mutluluk üzerineydi...

Sabahleyin kalktıklarında nine de hazırlanmıştı. Ayağında ayakkabısı vardı. Önce Ökkeş baktı, sonra babası.

Ökkeş şaşkınlıkla sordu:

“Nene?” dedi.

Ninesi:

“Hı,” dedi. “Ben de geliyorum sizinle.”

Bayram annesinin gelmesini çok istiyordu. Evin içinde bir destekçileri daha olursa kendilerinde daha çok güç bulacaklardı. Anası, orada ahlat ağacının altında otursundu.

Ökkeş, ninesinin boynuna sarıldı:

“Nenem, benim nenem,” dedi.

Bayram, gün çıkmadan köyden çıkmak istiyordu. Onun için ayakkabılarını çabucak giydi. Ökkeş zaten hazırды. Nine, çok erken kalkmış, kuşluk yiyeceğini hazırlamıştı. Patates çorbası yapmıştı:

“Ökkeş, çıkını fazla sallama içinde patates çorbası var,” dedi.

Ökkeş, her yemeği severdi, patates çorbasını da... Hele yanında azıcık da pilav olursa... Nine, küçük bir kabin içine akşamdan kalmış pilavı da koymuştu.

Sokaklarda aç köpekler sahiplerinin uyanmasını, kendilerine bir iki lokma ekmek atmasını bekledikleri için hırçındılar. Havlıyorlar en ufak sese koşarak, son güçlerini harcıyorlardı. Tüm sabahlara benzeyen bir sabah yavaş yavaş olmaktaydı.

Bayram en öndeydi. Onun ardından Ökkeş yürüyordu. Nine en arkadaydı. Ama onlara yetişiyordu. Ninenin elinde iki kürek vardı. Bu kürekleri Ökkeş'in elinden almış, azık çıkınıyla boş testiye ona vermişti. Testiyi yokladı çeşmeden dolduracaklardı.

Yolda hiç kimseye rastlamadıklarına en çok nine seviniyordu. Çünkü dün, oğluyla torunu Taşlıkoyak'tayken, yine komşu kadınlar gelmişler, bir yığın alaylı söz etmişlerdi. Nine, bu sözleri suskunlukla dinlemiş, bazen başını sallamış bazen de iki elini, iki yana açarak:

“Ne yapayım, elimden bir şey gelmez ki,” demek istemişti.

Ama komşular, sanki nine oğlunu ve torununu bu işten caydırabilirmiş gibi durmadan konuşuyorlar, emeklerinin boşa gideceğini söylüyorlardı.

Çeşmeye vardılar. Bayram tahta oluğa ağzını dayadı. Sonra Ökkeş içti. Nine de testi doldurdu.

Taşlıkoyak karşidan gözükünce, baba ve Ökkeş bilinçsiz olarak adımlarını hızlandırdılar. Nine onlara yetişemedi. Taşlıkoyak'a ilk varan Ökkeş oldu. Çünkü koşmuştu. Uzaktan:

“Bak nene bak,” diye bağırdı.

Dünkü çalıştıkları yeri gösteriyordu.

“Şu kırdığımız taşlara, şu köklediğimiz çalılara bak!”

Ökkeş, deli gibi, bir taşların yanına gidiyor, bir çalılardan yanına, çıkarılmış köklerin bulunduğu yere geliyordu.

Nine, belini tutarak ahlata ağacının dibine oturdu. Az soluk almak istiyordu. Ökkeş, ninesi bir an önce yukarıya gelsin, yaptıkları işi görsün istiyordu. Hatta belki ninesi razı olsa, Ökkeş şu anda onu sırtına alır, iki yüz metrelik yeri sırtında götürür, yaptıkları işi gösterirdi. Ökkeş bir yukarı, bir aşağı koşuyor:

“Nene nene, görüyor musun nene?” diye bağıryordu.

“Taşları bubam kırdı nene, kökleri ben çıkardım.”

Nine kalktı... Köklerin yanına geldi. Köklere baktı, sonra torununun başını okşadı. Bayram:

“Nasıl ana?” diye sordu.

“İyi oğlum.”

“Her gün bu kadar taş ana...”

Ökkeş:

“Her gün bu kadar kök...”

Baba:

“Sonunda burası dümdüz...”

Ökkeş, kocaman taşın yanına koştu:

“Buradan bu tarafa elma ağaçları nene... Elmalar kocaman...”

Baba:

“Bir yanda nane, bir yanda fesleğen...”

Ökkeş koşarak ahlat ağacının oraya gitti, oradan bağırdı:

“Bu ahlat duracak nene... Bunun yanına bir bağ kulübesi...”

Koştı, ninesinin yanına geldi. Nine:

“Bunları taşımak...” dedi.

Ökkeş bağırdı:

“Aboooov, hani buba bugün eşeği getirecektik?”

Baba:

“Olsun,” dedi. “Yarın getiririz. Buradaki iş bitmez ki...”

Nine bakınıyordu. Nine bakındıkça, Bayram, elini kolunu havaya kaldırıyor, nineye birtakım yerler gösteriyor, bahçenin sınırlarını çiziyordu. Çizdikten sonra, sevinçle anasının boynuna dolanıyor:

“Kocaman olacak ana, kocaman,” diyordu.

Bu kez, Ökkeş ninesinin boynuna dolanıyor:

“Zümrüt gibi olacak nene,” diyordu.

“Cennet gibi olacak ana...”

Nine, bir yerdeki kırılmış taşlara bakıyor, bir çıkarılmış köklere. Sonra, öteki çalılara, öteki kocaman kocaman taşlara bakıyordu. Çok iş vardı burada. Öyle bir yaz, iki yazda bitmezdi bu iş... Ama bir kişi daha olursa?

Evet bir kişi daha olursa?

Nine, kazmanın ucuna yapıştı. Ökkeş kazmayı tuttu:

“Nene?” dedi.

Nine, Ökkeş’in tutan elini kaldırdı:

“Çizmişsin işte oğul, dedi. “Ben de sallarım kazma.”

Bayram, koştu. Gözleri yaşarmıştı. Anasının boynuna dolandı. Sıkı sıkı sarıldı:

“Hı ana,” dedi. “Demek sen de inanıyorsun buranın bahçe olacağına?”

Nine, başını salladı:

“Olacak oğul,” dedi. “Çalışmanın elinden hiçbir şey kurtulmaz, Rahmetli baban derdi ki, ‘Bakarsan bağ olur, bakmazsan dağ olur.’ Bakılmamış, dağ olmuş, biz bakacağız ve bağ yapacağız.”

Bayramın da Ökkeş’in de gözleri parlamıştı.

“Bağ da olacak ana,” dedi. “Nah şu tarafa sekiz, on üzüm teveği dikeceğim. Kara üzümleri olacak.”

Ökkeş:

“Anamın gözleri gibi,” dedi.

Üçü de bu söz üzerine bir an durdular. Sonra, ilk ses, ninenin vurduğu kazmadan çıktı. Bayram:

“Yok ana,” dedi. “Yok sen çalışma!”

Nine yanıt verdi:

“A oğul, ben buraya süs için mi geldim?”

“Yok ana, sen otur ahlat ağacının altında.”

Nine, daha hırslı kazmayı indirdi sert toprağa.

“Çekil oğul çekil,” dedi. “Sen taşçı, biz Ökkeş’le kökçü.”

Bayram, anasına birkaç kez daha söyledi, ama nene dinlemedi. Ökkeş’le karşılıklı kazma sallıyorlardı. Bazen nine sallıyor, Ökkeş küreğe sarılıyordu. Bazen de tersi oluyordu, nine kürek kürek toprak çıkarırken, Ökkeş kazma sallıyordu. Arada bir dinleniyorlar, terlerini siliyorlardı.

Ökkeş:

“Nah, nene,” diyordu. “Şu ahlatın altına bir kulübe. O zaman geceleri ben burada yatarım, hayvan bahçeye girmesin diye...”

“Ben de kalırım seninle...”

O zaman Ökkeş:

“Peki, bubam niye kalmasın?” dedi. “O da kalır.”

Nine:

“Belli olmaz,” dedi. “Buraya şöyle bir odacık kondurursak... O zaman...”

Ökkeş sevinçle bağırdı:

ÖKKEŞ BAHÇIVAN

“Köy içine gitmekten kurtuluruz.”

Nine:

“Yorgun argın onca yol...”

Ökkeş anlamıştı:

“Nene, yoksa şimdiden mi dersin buraya bir kulübecik konduralım?”

“Hele işler biraz ilerlesin de oğul.”

Bayram, taş kırıyordu. Bugünkü taşlar sanki dünkü taşlardan daha yumuşaktı. Sanki gece biri bu taşları yumuşatmış, Bayram’a hazırlamıştı. Oysa taşlar yine aynı sertlikteydi, ama Bayram bugün daha çok iştahla işe sarıldığı için taşlar ona yumuşak geliyordu.

Bunda ninenin etkisi çok büyüktü. Anası da kendileriyle birlikte Taşlıkoyak’a gelince, Bayram daha çok iştahlanmış, koluna, bileğine daha çok kuvvet gelmiş, balyozu daha çok havaya kaldırmış daha hızlı taşın üzerine yapıştırmıştı.

Kocaman taşlar, ufacık parçalara ayrılıyorlardı. Bazı taşların dipleri toprağın içine iyice gömüldüğü için, Bayram bu kez kazmaya sarılıyor, taşın altını kazıyordu. Sonra, taşın tümünü ortaya çıkarıyor, öyle parçalıyordu. Sabahdan beri yarısı yere gömülü olduğu olan bir taş onu uğraştırmıştı. Ama çok kocaman bir taşı. Taşı parçalara böldükten sonra acıktığını sezinledi. Şöyle oğluyula anasından yana baktı. O kadar işe dalmışlardı ki, ekmeği, yemeği unutmışlardı.

“Kuşluk zamanı geldi,” diye seslendi.

Ökkeş de ilk kez o zaman acıktığını sezindi. Ama nine, iki kazma fazla vurmaya çalışıyordu. Gerçi vurduğu kazmalar toprağa o kadar hızlı girmiyordu, fakat art arda, birkaç kez kazmayı indirdiği için, toprak diremiyor, ninenin kazmasının ucunda un ufak oluyordu.

Nine, alınının terini sildi. Kazmayı yere attı, ahlat ağacına doğru yürüdü. Bayram ağacın dibine uzanmıştı. Şapkasını başının altına koymuş, boynunu kaldırmış yukarılara bakıyordu.

“Ana,” dedi. “Bugün en zor taşlardan birini kırdım.”

Ökkeş de:

“Biz de,” dedi. “Nah öyle bir kök çıkardık ki buba, benim kadar var.”

Nine:

“Ühü,” dedi. “Bu kökler bize yıllar yılı yeter. Hele bir kurusunlar.”

Nine çıkını açtı. Ökkeş koştu, çalı çırpı topladı. Baba kibritle çalı çırpıyı tutuşturdu. Nine patates çorbasını ateşin üzerine koydu. Az sonra çorba kaynamaya başladı.

Nine, yemeği sofranın ortasına koydu. Baba ekmeği böldü. Yemeğe başladılar. Ama ne gözleri yemekteydi, ne de akılları. Hep etrafa bakıyorlardı. Ağızlarına bir lokma alıyorlar, sonra düş kurar gözlerle etrafa bakıyorlardı.

Nine:

“Burada gerçekten iyi elma olur,” dedi.

Ökkeş:

“Hem de ne elmalar,” dedi.

Baba:

“Her şey olur,” dedi.

Ökkeş, ahlatın dibine kulübe yapılması konusunu açtı.

Baba:

“Hı,” dedi. “Çok iyi.”

Nine:

“Ama,” dedi. “Şimdi değil. Hele işler az ilerlesin.”

Baba, mutlu mutlu kırdığı taşlara baktı:

“İlerliyor ana,” dedi.

Bir serçe, az öteye kondu. Ökkeş, elindeki ekmeğin parçasından ona attı. Kuş korkuyla uçtu gitti. Ama az sonra başka bir serçe, ağzında Ökkeş’in attığı ekmeğin parçasıyla havalandı, ahlat ağacının tepesine kondu. Sesler çıkararak ekmeği yuttu.

Doğada, bir çıtırtı, durmadan dinlenmeden bir hareket vardı. Her canlı bir şeyler yapıyordu. Bir karınca, tam Ökkeş’in ayaklarının dibinde bir şeyler bulmak için çabalıyordu. Uzakta bir karga, olanca sesiyle bağıırıyordu. Bir kertenkele acele acele kim bilir nereye gidiyordu. İki kelebek, kanatlarının olanca güzelliğiyle uçuşuyorlar, çalıkların üzerine konuyorlardı.

Ökkeşler de yemek yiyorlardı. Az sonra yemek-ten kalkacaklar, yine işe koyulacaklardı.

Nine:

“Hele bir bahçe olsun, buraya göçeriz,” dedi.

Baba:

“Ya,” diye sevindi. “İnsan bahçesinin başında...”

Ökkeş:

“İki göz oda,” dedi.

Baba sırtını ahlata ağacına dayamış, uzaklara bakı-yordu. Ökkeş su içince, Bayram’ın da aklına geldi:

“Bana da oğlum,” dedi.

Ökkeş bir tas doldurup babasına uzattı. Su baba-sının ağzından bağına aktı... Hava sıcaktı, baba, elini şap şap ederek ıslanan gömleğinin üzerine vurdu.

“Tavuk da alırız ama,” dedi.

Ökkeş:

“Hem de elli tane.”

Nine:

“Bir de ineğimiz olsa.”

Ökkeş:

“Paramız olunca ineğimiz de olur nene.”

Bir yandan da keçi yoluna bakıyorlardı. O yandan can sıkacak birisinin gelmemesini diliyorlardı. Gerçi kendilerini hiçbir güç bu işten caydıramazdı, ama pişmiş aşı su katmalarının anlamı neydi?

Nine ellerine bakıyordu. Onun da ellerinde kızarıklar olmuştu. Nine ne zamandır çalışmıyordu. Av-

ludaki birkaç kök şeyin altını çapalamak insanın elini nasırlaştırmazdı. Ama şimdi ninenin elleri de nasır bağlayacaktı. Akşam, kendi de kına yakacaktı eline. Bir parça kına kalmıştı.

Ökkeş:

“Ne kadar zamanda biter bu iş buba?” diye sorduğunda, babası kesin hiçbir şey söylemedi.

Zaten ne nine, ne baba, ne de Ökkeş bu işin ne zaman biteceğini bilmiyordu. Belki gelecek yıl, belki öteki yıl. Ama mutlaka sonunda bitecekti.

Söyleyeceklerdi.

“Taşlıkoyak’ta Ökkeşlerin bahçesi...”

“Aman hiç Taşlıkoyak’ta bahçe mi olurmuş?”

“Nasıl olmazmış, elin oğlu çalıştı çabaladı yaptı. Git de gör...”

“Yok canım olmaz.”

“Git zümrüt gör, git cennet gör.”

Ökkeş, yavaş yavaş işinin yanına gidiyordu. Arından baba kalktı, taşların yanına gitmeye başladı. Nine, az sonra Ökkeş’in yanına geldi. Ökkeş yuvarlağı çizmişti, ilk kazmayı yapıştırmıştı. Nine küreği kaptı, bekledi, torunu birkaç kazma salladıktan sonra kürekle toprakları attı.

Gün kavuşmak üzereydi. Bayram ikiye böldüğü iri bir taşı kazmanın ucuyla ayırmak istiyordu. Ondan sonra aletlerini toplayacaklar ve eve gideceklerdi. Birden yanlarında bir ses duyular:

“Kolay gelsin!”

Baba, Ökkeş, nine başlarını kaldırdılar. Dört köylü işlerinden biri köyün ileri gelenlerinden Zeynel, yanındaki üç kişi de onunla birlikte çalışanlar.

Bayram hemen anladı. Bu dört kişi köy alanında, köy kahvesinde oturmuşlar, canları sıkılınca da, “Hele gidip bakalım, Bayram ne işler becerir?” demişlerdi.

“Kolay gelsin!” diyen de işte bu Zeynel’di...

Bayram, elindeki kazmayı yere atıp terini sildikten sonra:

“Hoş geldiniz,” dedi.

Zeynel’in dudaklarında alaylı bir gülümseme vardı. Gözleriyle yapılan işleri izliyor, başını bu yana, o yana çeviriyor, bir yandan da konuşuyordu:

“Maşallah maşallah, işi çok kolaylamışsınız. Yarın ekebilirsiniz fidanları...”

Zeynel bunu der demez, öteki üç kişi kahkahayı koyuverdi. Ninenin kaşları çatıldı. Ökkeş’in soluğu sıklaştı. Ama Bayram hiç aldırmadı. Yalnız bu dört kişinin yüzüne yerdeki taşa bakar gibi baktı.

Zeynel:

“İki günde bu kadar mı?” diye sordu.

Bayram yanıt vermedi. Nine yanıt verdi, hem de kızgın:

“Daha ne olsun?”

Zeynel, nineye bakarak:

“Kızma nene,” dedi. “Kızacak bunda ne var? Şöyle geçiyorduk da, belki Bayram’ın bir tas suyu vardır, diye düşündük.”

Bayram, Ökkeş’e işaret etti. Ökkeş koşarak ahlat ağacının yanına gittik. Oradan testiye kaptı geldi. Doldurdu, Zeynel’e verdi. Zeynel suyu içip ağzından akan suları kolunun ucuyla sildikten sonra:

“Bu suyu, bu tarladaki kaynaktan mı doldurdunuz?” dedi.

Bayram yine hiçbir şey demedi, ama nine dayanmadı:

“Alay etme Zeynel,” dedi. “Başladık bir işe, uğurlu olsun dersiniz ve beklersiniz. İş sonuçlanmazsa, o zaman oturun alay edin. Varın şimdi işinize gidin.”

Dört kişi, nineden hiç bu karşılığı beklemiyorlardı. Nine bayağı kızmıştı. Hele Zeynel:

“Ne, sen de bunların aklına mı uydun?” deyince, nine büsbütün kızdı:

“Doğru olan şeye niye uymayayım?” dedi.

“Peki nene peki kızma...”

Zeynel, elinde su taşıyla oynuyordu. Tasın içinde artan suyu yere döktükten sonra, gülererek:

“Hemen de kızılıyorsun nene?” dedi. “Şimdi şu su olmadıktan sonra, burada ne bir fidan yetişir ne de bir ağaç... Onu demek için gelmiştim.”

Aslında Zeynel ve adamları bunu demek için gelmemişlerdi. Ninenin kızdığını görünce böyle demişti.

“Ya nene, öyle değil mi? Ben derim ki ilkin insan suyu araştırmalı. Su varsa, ondan sonra tutup tarlayı açmalı. Siz burayı tarla mı yapacaksınız?”

Soruyu Bayram’a yöneltmişti.

Bayram:

“Bahçe,” dedi.

Zeynel:

“Yaaa,” diye bağırdı. “Gördün mü? Susuz bahçe olur mu?”

Bayram:

“Tarla da olur,” dedi.

“Ama niyetine uygun olmalı. Önce suyu araştır, suyu. Buraya getir kuyucuları, kazdır bir kuyu, bilmem artık on metrede mi çıkar, on beş metrede mi çıkar? Çünkü burası az eğimli.”

Nine, Bayram’a bakıyordu. Bayram ninenin gözüne bakınca, nine başını indirdi.

Bayram’ın aklından şunlar geçiyordu:

“Kuyu?”

“Pahalı şey...”

“Çok insan gerek...”

“Üç kişi bir kuyuyu açabilir mi?”

“Kaç metrede çıkar su?”

“On iki...”

“On beş...”

Zeynel, bu çalışan üç kişinin kafasına böyle bir soru taktığı için memnun olmuştu. Alay edip kızdıra-

mamişti, ama böyle bir sorun ortaya atınca, yine bu üç kişi, için için düşüneceklerdi.

Gerçekten de düşünmeye başlamışlardı. En çok Bayram, başını yere dikmiş, bakıp duruyordu yere. Dört kişi fazla durmadılar. Yalnız Zeynel giderken:

“Bir kuyu,” dedi, “Bilir misin Bayram, bir kuyu paradır. Kuyuya metre metre inilir, her metresi de paradır... Üsteliiiiik...”

Sözünün burasında durmuş, kelimenin üzerine basa basa:

“Belki de hiç su çıkmaz,” demişti.

Adamlardan biri eklemişti:

“O zaman tüm paralar uçtu gitti.”

Uçup gitmiş gibi ellerini birbirine çarparken öteki adam:

“Canım Bayram’da uçup gidecek para nerede?” dedi.

Gittiler...

Nine, Bayram, Ökkeş öylece kalmışlardı. Biri bir söz etse, gerisi gelecekti. Bir kazma sesi, bir kürek sesi, yoktu. Sanki bir şeyi, bir haberciyi bekliyorlarmış gibi giden dört adamın ardından yola bakakalmışlardı. Hepsi de kuyuyu düşünüyorlardı. Olmazsa, tarla olurdu. Toprak, toprak olsun da. Ama iki gündür kurulan düşler, elma ağaçları, fesleğenler, şebboylar... Ökkeş içini çekiyordu:

“Yani elma ağaçlarımız olmayacak mı?”

Bayram, küfe küfe sebze ve meyveleri düşünüyordu. Bu küfe küfe sebze ve meyveleri Cipçi Osman'ın cipine yükleyip kasabaya indiremeyecek miydi?

Nine de her şeyin başının su olduğunu biliyordu. Bir salatalığın bir kabağın tüm içinin su olduğunu biliyordu. Her şey suyla yetişirdi, su olmayınca...

İlk Ökkeş konuştu, sesi az çıktı, ama yapacağı işe inancı olan bir sesle:

“Buba, kazarız kuyuyu,” dedi. “Hem de hemen yarın.”

Bayram'ın kazmaya dayalı eli birden uyuşukluğundan kurtularak Ökkeş'in başına gitti. Oğlunu coşkuyla kucakladı:

“Kazarız ya,” dedi.

Kazmayı sevinçle yere çarptı:

“Kazarız...”

Annesinin önüne geldi. Ninenin gözlerinin içine baktı:

“Kazarız ana kazarız...”

Ökkeş de bağırıyordu:

“Kazarız...”

Nine, küreğin sapından tutup, ucunu yere sapladı:

“Kazarız ya şunların inatlarına,” dedi.

Baba bağırdı:

“Hem de yarın...”

“Yarın...”

Bayram kuyu kazılırken çok görmüştü. Hatta bir zamanlar az da olsa kuyu işinde çalışmıştı. Hiç de zor değildi, bileğine kuvvet. Bileğine gücü verdin mi, değil kuyu, dünyanın dibi bile kazılırdı. Kasabadan ip almıştı, kova vardı, kazmaları da vardı.

“Tamam,” dedi. “Önce kuyunun yerini saptayalım.”

Bayram açacağı tarlanın bir bu köşesine, bir öteki köşesine gidiyordu. Ökkeş’i karşıya dikiyor, bakıyor, sonra:

“Az bu yana yürü hele Ökkeş,” diyordu.

Ökkeş o yana yürüyor, Bayram orayı beğenmiyor, bu kez Ökkeş’i daha uzaklara gönderiyordu.

“Az sağa yürü Ökkeş.”

Ökkeş yürüyordu.

“Az sola yürü Ökkeş.”

Ökkeş yürüyordu.

“Biraz daha yürü.”

Bağırıyordu:

“Tamam, dur orada Ökkeş.”

Fırladı. Ökkeş’in yanına gitti. Orada uzaklara baktı. Tamam, kuyuyu oraya açacaktı. Gerçi bu konuda köylülere danışsa çok iyi olurdu, ama yarın buraya ona akıl vermek için değil, daha çok alay etmek için gelirlerdi. Belki de yalnız gülünsün, alay olsun diye yanlış bir yer bile söylerlerdi. Onun için kuyunun yerini kendisi belirledi.

“Tamam Ökkeş, işte buraya açacağız kuyuyu,” dedi. “Tam şuradan yarın indireceğiz ilk kazmayı...”

Babasının ilk kazmayı indireceği yere Ökkeş, kocaman bir kök koydu.

Hava kararmak üzereydi. Keçi yolundan köy yoluna indiler. Yalnız bir kişiye yolda rastladılar. O da, selam verdi, uzaklaştı gitti. Şayet bu işi konuşsaydı, nine aklına koymuştu bir güzel paylayacaktı.

Eve gelince, nine keçiyi kapıda buldu. Hergele dönmüş gelmişti, memeleri süt doluydu. Nine, keçiyi sağmak için evin arkasındaki eğmeye gitti. Ökkeş, eşeğin otunu vermeye gitti. Bayram da, ocağı odunları çattı, üzerine tencereye su doldurarak koydu. Belli ki, aş için kaynamış su gerekiyordu.

Bayram yiyeceklerini düşünmüyordu. Nasıl olsa bir çuval bulgur, iki çuval da unları vardı. Sağ olsun keçi de yağlarını veriyordu. Bu bir çuval bulgur, iki çuval un bitinceye dek, kuyuyu kazar bitirirlerdi. Belki ondan sonra kış bastırırdı. O zaman Ökkeş'in babası, çoğu kışlar yaptığı gibi şehrin birine gider, amelelik yapardı. Parayı kazanınca, bahar zamanı kasabadan şunu bunu, köyden de unu, buğdayı alır yine Taşlıkoyak'ta çalışmaya başlardı.

Su kaynamaya başladığında nine içeriye girdi. Suyun üzerine bulgur attı. Bulgur çorbası yapacaktı. İçine az reyhan otu, az da kuru nane attı. Bulgur hemen kaynamış suyu yuttu. Nine, tencereyi indirdi,

yağ tavasını koydu. Yağı kızdırdı, çorbanın üzerine döktü. Sonra keçinin sütünü ocağın üzerine oturttu. Onlar bulgur aşını yerlerken süt kaynadı. Nine bulaşıkları ocağın yanında yıkadı, dışarıda duruladı.

Ökkeş yatakları sererken, Bayram hep düşünüyordu. Kuyu işi çok güç bir iştir. Ama bir de başarır-sa, bir de suyu bulursa? Ondan sonra siz köylüyü görün, o alay edenleri görün, kova kova su çıkınca o alay eden köylülerdeki yüzü görün, nasıl utanacaklar, nasıl söylediklerine pişman olacaklardı.

Kuyu önce geniş açılır. Bir oda büyüklüğünde. Sonra darala darala inersin toprağın derinliklerine. Ama bu derinliğin toprağı çok yumuşak olduğu için kolay kazılır, hatta kazmaya bile gerek yok, kürek kürek toprağı al, doldur kovanın içine. Ökkeş yukarıdan çeksin.

“Haa, bir de çıkıkrık gerekli...”

Bunu sesli söyledi.

Nine:

“Odun çok,” dedi.

Ökkeş:

“Kurarız buba,” dedi. “Ben bir yapıştım mı çıkırı-ğın başına, seni bile çekerim.”

Nine o sabah yine erkenden uyanmış, azığı hazırlamıştı. Bu kez azığın içinde üç günlük birikmiş dört yumurta da vardı. Nine, bu yumurtaları haşlamış, yanına biraz da çökelek koymuştu.

Taşlıkoyak'a gelince, azığı ahlatın dalına bağladılar. Ökkeş, su testisini ahlat ağacının köküne dayadı. Sonra babasıyla birlikte kuyuyu kazacakları yere geldiler. Bugün eşeklerini de getirmişlerdi. Nine hemen işe girişmişti. Kaldırabildiği taşları eşeğin üzerine yüklüyor, sonra iple sararak götürüp aşağıdaki dere-nin içine atıyordu.

Bayram, önce bir kazığın ucuna ip bağladı. Kazığı yere çaktı, iple çepeçevre döndü. Baktı, ufak buldu, ipin ucunu genişletti. Yine fır döndü. Fır dönerken çalı ve taşların engel olduğu yeri aşıyor, çalıdan sonra çizgisini çiziyordu. İpi topladı, kazığı yerinden söktü, oğluna:

"İşte Ökkeş kuyunun yeri," dedi.

Ökkeş, ilk kazmayı indirmişti bile. Baba, Ökkeş'in tam karşısına geçti. Sanki baba oğulun arasında bir yarış başlamıştı. Kazmayı hızlı hızlı indiriyorlardı. Fakat Ökkeş küçük olduğu için ne kadar kazmayı hızlı indirirse indirsin babasından daha az kazıyordu. Bir ara durdular, küreklere yapıştılar. Kazdıkları toprağı yana yığıyorlardı. Bu toprağı sonra etrafa serpiştireceklerdi. Şimdi önemli olan kuyunun açılmasıydı.

Ökkeş, kuyunun açılacağı yerde bir çalıyla uğraşı-yordu. Bayram da bir taşla. Ortada da iki çalı vardı. Bunlar temizlendikten sonra, rahatça kazabilirlerdi.

Öğleye dek kuyu açılacak yerin taşını ve çalılarını temizlediler. Öğleden sonra kazma işine devam etti-

ler. Nine taşları taşıyor, dereye atıyordu. Kaldıramadığı taşlar yerinde duruyor, onları oğlu ve torunuyla birlikte kaldırmak için başka zamana bırakıyordu...

Akşam gün batarken, kuyu yeri şöyle böyle belli olmuştu. Hiç olmazsa yarım metre kazmışlardı. Bayram, bir de dal parçasıyla derinliği ölçtü:

“Var yarım metre,” dedi.

Ökkeş:

“Yarın da bu kadar.”

“Yarın daha çok kazarız. Çünkü, gittikçe darlaştıracamız.”

Çukurluğa ayaklarını salladılar, baba oğul yan yana oturdular. Taze toprak kokusu burunlarına doluyordu. Bayram ikide bir yumuşak toprağı avcunun içine alıyor, bakıyor, burnuna yaklaştırıyor:

“Verimli, çok verimli,” diyordu. “Sakız gibi.”

Nine de yanlarına geldi. O da ayağını çukurluğa sarkıtarak oturdu. Bayram:

“Ana, çok yoruldun sen,” dedi.

Nine, omzunu silkti:

“Hiç de değil,” dedi.

Nine de oğlu gibi toprağı avuçladı, elinde ufaladı:

“Vahli,” dedi. “Çok vahli bu toprak.”

Toprağı sıktı, burnuna götürdü, sonra az gören gözlerini iyice açarak baktı:

“Burada su var,” dedi.

Bayram, sevinçle anasının boynuna dolandı:

“Var mı ana?” diye sordu.

“Var oğlum.”

Ökkeş:

“Yaşşa nenem yaşşa,” dedi.

Baba, kazdığı çukurun içinde dolandı, karşıya geçti, bu yana geldi. Elinde bir güç olsa, şöyle kocaman bir güç, insanüstü bir güç, kazıverse şurayı, suyu bir an önce çıkarıverse, hemen, yarın...

Ama... Yoktu...

Aletleri topladılar. Yaşlı eşek yorulmuştu. Adımlarını güç atıyordu. Aletler onun üzerindeydi. Çeşmenin başında Ökkeş eşeğe su içirdi, eve gelince önüne bolca ot koydu.

İki gündür ninenin dizindeki ağırlar yok olmuştu. Nine bunu çalışmaya borçlu olduğunu düşünüyordu. Hem eskiden uykusu da çok az gelirdi, ama dün akşam başını yastığa koyar koymaz uyumuş, hiç uyanmamıştı, seherden önce kalktığında kendini dipdiri hissetmişti... İçinden:

“Yarıyor bana bu çalışma,” dedi.

Ama Bayram’a kalsa anasını hiç çalıştırmayacaktı. Çünkü anası yıllar yılı çalışmış, görevini yapmıştı. Bu anacık, nice kazmaya gitmiş, nice ekin yolmaya gitmişti. Hayatı boyunca hep çalışmıştı.

Fakat anası gelmek istiyordu. Hem öyle ki dünden daha çok sarılmıştı bugün işe. Belki yarın, bugünden de çok sarılacaktı işine... Gittikçe nineye de

iştah geliyordu. Çok isterdi bir bahçesi olsun, bahçesinde narları, ayvaları olsun, ayvayı şekerle kaynat-sın reçeller yapsın, şuruplar yapsın... Bol bol elmaları olsun, kayısıları olsun, tavukları, kavakları...

Kapı çalındı. Komşu Gülizar'dı gelen. Kendi gibi yaşlı bir kadındı. Nine iki gündür işe gittiği için söz edecek insanı kalmamış, bu yüzden canı sıkılmıştı. Onun için nineye:

"Aman, sen de mi onlara uydun?" dedi.

Nine:

"Hı," dedi.

"Kötü ettin. Bu yaştan sonra hasta olacaksın."

Nine yanıt vermedi. Bu kez Gülizar, Bayram'a:

"Oğlum, bu yaşlı kadını utanmıyor musun işe götürmeye?" deyince, nine,

"Ben kendim gidiyorum," dedi.

"Kendin mi gidiyorsun?"

"Hıı.."

"Eh oluyor mu bari?" diye sordu.

Nine:

"Ne?" diye sordu.

"Taşlıkoyak..."

"Taşlıkoyak cennet olacak..."

"Düşte mi?"

"Yoo gerçekte..."

Gülizar güldü.

"Olmaz anam bacım," dedi. "Şu yaşa geldim, hiç

kimse oranın yüzüne bakmadı. Niye bakmadı, olmaz diye bakmadı. Yazık olacak emeklerinize.”

Nine, nedense eski dostlarına bile bu konuda söz açıldı mı kızar olmuştu. Sertçe:

“Olan bizim emeklere olacak, Gülizar Bacı,” dedi. “Ele ne oluyor anlamıyorum? Sanki bizimle çalışıyormuş gibi, köyün ağzında bizim sözümüz...”

Gülizar alttan aldı:

“Yok, yok,” dedi. “Ben sizin iyiliğiniz için dedim.”

Nine kestirip attı:

“Bundan böyle bizim iyiliğimizi düşünen, bu konuda konuşmasın.”

Gülizar:

“Olur olur,” dedi.

Bayram, Ökkeş, nine yorgundular. Gülizar onların yorgun olduklarını anladı, daha fazla oturmadı.

Bayram, birkaç gündür ne köy alanına gidiyordu, ne de köy kahvesine gidiyordu. Çünkü, oralarda ne konuşulduğunu şimdi yattığı yerden biliyordu. Kim bilir, şimdi de dillerine kuyu işini dolarlar:

“Kuyu açmak kolay mı? Deli işte. Hem deli olmasa o yaşlı başlı anasını da çalıştırır mı? Ama adam aklına koymuş bir kez, yapacağım diye... Yapamaz, dünyada yapamaz,” derlerdi.

Bayram, yatağında mırıldandı:

“Yapacağım...”

Sonra sesli, oğluna sordu:

“Yapacağız, değil mi oğlum?”

Ökkeş, uykuya dalmak üzereydi:

“Kuyuyu mu buba? Hem de nasıl yapacağız.”

Kuyu kazmak gerçekten çok zor bir işti. İnsan günlerce çalışır, çift kovayla kuyudan toprağı çeker, yorulur, didinir, ama derine indikçe, bakılır ki, ne bir çakıl parçası, ne de bir ıslaklık... İnsan umutla birkaç gün daha kazar, birkaç gün umutla bekler. Her kürekte, her kazmada toprağı avuçlar, içinde çakıl taşları arar. Çakıl taşları çıkmaya başladı mıydı, artık az sonra yanlardan kuyunun içine su sızmaya başlar. Ama çakıl taşlarına rastlanmayınca, kazmayı bir kez daha, bir kez daha vurur. Kazma bir yana düşer, kendi bir yana...

İster ki, kuyunun üzerine yığılmış onca toprağı örtsünler, mezar yapsınlar kendine o kendi kazdığı kuyuyu... Ama bir de çakıllar çıkıp, yanlardan sular sızmaya başlayınca, yukarıya muştuyu ulaştırır. Muştuyu ulaştırmasına da gerek yok, yukarıda, çıkrığı döndüren, aşağıdan gelen kovaya hep umutla bakar. Bakar ki kovanın üzerinde çakıl taşları, tamam az sonra aşağıda su hazırdır...

İşte Ökkeş, bu umutla çıkrığı çeviriyordu. Kovanın biri dolu çıkarken biri boş iniyordu. Nine, dolu kovayı yana boşaltıyor, Ökkeş'e:

“Hı Ökkeş,” diyordu.

Ökkeş, çıkrığın koluna yapışıyor, büyük bir güçle çeviriyordu.

Toprağı kazmak için değil de en çok bu çıkırgı yapmak için çaba harcamışlardı. Avlularında iki kavağı kesmişler, kavağın dallarıyla çıkırgı yapmışlardı. Ama tam dört gün ne Ökkeş'in ne de babasının elinden keser tahta düşmemiştir. Üstelik çıkırgı kuyunun üzerine yerleştirmek çok tehlikeliydi de. Ağacın bir yanı kayarsa, çıkırgın üzerindeki kendini kuyunun dibinde bulurdu...

Köylü, çıkırgı kurulumu durmadan gelip gitmişti Taşlıkoyak'a. Kuyu daha o zaman derin değildi, dört metre kadar kazılmıştı. Yine, bir Bayram'a bakmışlar, bir Ökkeş'e bakmışlar, alay etmişlerdi. Bayram ve Ökkeş bu alaylara aldırıyor, kızmıyorlardı, ama nine çok kızılıyordu. Son zamanlarda gelen köylüleri, daha keçi yolunun başından kovalıyordu. Elinde toprak kovası, bağırıyordu:

"Ne o eğlenmeye mi geldiniz? Köyde eğlenecek şey kalmadı mı?"

Nine istediği kadar bağırın, kızsın, ama köylü yine de merakını yenemiyordu:

"Kolay gelsin! Nasıl kolayladınız mı?" diyerek yine kuyunun başına dikiliyorlardı.

Kuyuyu görenler:

"Vüle," diye hayretlerini saklayamıyorlardı. "Kazıyorlar ha..."

Nine:

"Ne sandınız ya?" diyordu.

“Yok canım, bir şey sanmadık ha, maşallah diyec-
cektik.”

“Haydi maşallah deyin çekin gidin!”

“Dur canım gideriz, şöyle bir bakalım hele...”

Nesine bakacaklardı ki? Kuyu, kuyuydu işte. Ağ-
zını çok geniş tutmuşlardı. Ondan sonra her metre-
de bir basamak yaparak, Bayram derine doğru in-
mişti. Gittikçe de kuyunun çapını ufaltmıştı. Şimdi on
ikinci metreydi.

Bayram orada, kazmayı sallamak için büyük bir
güçlük çekiyordu. Çünkü kazmayla rahat çalışılamı-
yordu. Küreğin de sapını kesmişti. Sap uzun gelmiş,
çalışması çok güçleşmişti. Gerçi toprak çok yumuşa-
mıştı. Ama daha hiç suyun olduğuna ilişkin bir belir-
ti yoktu. Ökkeş de, nine de kuyudan çıkan kovaya
bakıyorlardı. Nine, elini yumuşak toprağın içine dal-
dırıyor, çakıl taneleri arıyordu. Nine bazen umut-
suzluğa düşüyordu, ama o zaman Bayram aşağıdan:

“Çıkacak ana, çıkacak,” diye bağıriyordu.

Bazen de nine oğlunun aşağıdan puflamasını du-
yunca yukarıdan:

“Hiç canını üzme Bayram, su çıkacak,” diyordu.

Ökkeş’se hiç umutsuzluğa düşmüyordu. Çıkrığı
çevirmek, umutla çakıllı kovayı beklemek, ona bir
oyun gibi geliyordu.

*

Kuyu işine başladıklarının yirmi ikinci günü, Zeynel üç adamıyla geldi. Sırta sırta keçi yolundan çıktı, ninenin yanına geldi. Nine, onlar yanına varıncaya dek geldiklerinin farkına varmamıştı.

Zeynel:

“Eee kolay gele!” dedi.

Nine, homurdanır gibi yanıt verdi:

“Sağ olun...”

“Oooo burayı top mermisi düşmüş gibi yapmışsınız...”

Ökkeş çıkırgı çeviriyordu. Onlar gelince işten yılmışlar demesinler diye daha güçlü çevirmeye başladı.

“Kolay gelsin Bayram...”

“Sağ olun...”

Zeynel, çıkmakta olan kovaya elini attı, toprağı ufaladı. Belli ki içinde çakıl arıyordu. Çakılın olmadığını görünce, sinsi sinsi sırtarak:

“Maşallah su gürül gürül değil mi?” diye bağırdı.

Ökkeş kızmıştı:

“Çıkacak,” dedi.

Nine de, o yaşlı durumunda bile toprakların üzerinden sıçramış, Zeynel’in karşısına dikilmişti:

“Çıkacak, çıkacak!” diye bağırdı.

Zeynel kahkahayı bastı. Adamları Zeynel’in kahkahayı bastığını görünce daha çok güldüler. Zeynel’in ağzına baktılar. Zeynel:

“Boşuna boşuna, su çıkacak olsa belli olurdu. Baksana şu toprağa, bırakın çakılı, bir parça kum bile yok... Hepsi kil bu toprağın, kil...”

Nine, yine diklendi, elindeki küreği yere vurarak:

“Çıkacak Zeynel çıkacak,” dedi. “Var git başka yerde oyunbozanlık yap.”

Zeynel:

“Emeğinize yazık emeğinize,” dedi.

Nine:

“Sana ne?” diyerek bağırdı.

Ökkeş de:

“Bu kolu sen mi çeviriyorsun, Zeynel Emmi, yoksa adamların mı?” dedi. “Nenem döküyor, ben çeviriyorum, bubam kazıyor. Buradan su çıkacak.”

Zeynel Ökkeş’e kızdı:

“Hadi be,” dedi. “Bacak kadar boyunla sen nereden bilirsin çıkacağını?”

Nasıl oldu, ne olduysa Zeynel birden öfkeleni:

“Şayet buradan su çıkarsa, ben sana en irisinden bir koç vereceğim, çıkmazsa sen de o keçinizi bana veriyor musun Ökkeş?” dedi.

Ökkeş şaşkın, ninesinin gözünün içine baktı. Nene sert, hırçınca:

“Veriyorum,” dedi.

Ökkeş bağırdı:

“Veriyoruz!”

Zeynel’in adamları:

“Nene, nene,” dediler. “Var yok bir keçin var, onun yağına, onun yoğurduna bakarsın, o da elinden gidecek.”

Nine:

“Karışmayın,” dedi. “Söz bak Zeynel, sözünden dönen...”

Zeynel, kahkahayı patlatarak:

“Dönen kör olsun,” dedi.

Zeynel, adamlarını aldı gitti. Aşağı inerken son sözcüklerini nine duydu. Zeynel adamlarına:

“Salaklar,” diyordu. “Keçileri de elden gidecek. Bunların hiçbirinde akıl yok.”

Bayram, yukarıda olan pazarlıktan habersiz, kazmasıyla toprağı kazıyor, sonra ucu kesik küreğiyle kovaya dolduruyordu.

Öğlen olmuştu. Nine, azık çıkınından çıkardığı bir parça yoğurdu, bir haşlanmış yumurta ve bir parça ekmeği kovanın içine koydu. Kuyunun başından:

“Bayram azığın geliyor, azıcık dinlen, katığını ye,” dedi.

Kendi de Ökkeş’le birlikte kuyunun ağzında azıklarını yemeye başladılar. Nine lokmalarının arasında uzaklara baktı. Ağzındaki lokmayı bir çiğniyor, bir duruyordu. Keçisini düşünüyordu. Sütleri, yoğurtları, çökelekleri hepsi bu keçiydi. Onu da Zeynel’e verirlerse, yağsız, çökeleksiz ve yoğurtsuz kalacaklardı. Nereden bu alaylı, kendini beğenmiş adama uyup da, böyle bir bahse girişmişti. İçinden:

“Hınzırlar, hayvanlar,” dedi. “İnsanı rahat bırakmıyorlar ki, gelip gelip dürtüyorlar...”

Ökkeş, suyun çıkacağına inanıyordu. Su çıkınca, Zeynel’e koşacaktı:

“Haydi,” diyecekti. “Ver bakalım koçu...”

Koçu alacak, köyün tüm sokaklarında gezdirecekti. Bağıracaktı:

“Bakın, bakın su çıktı. Su çıktı ve biz Zeynel Ağa’dan koçu aldık.”

Kim bilir Zeynel o zaman nasıl utanacaktı? Kimsenin yüzüne bakamayacaktı.

Nine, kovanın biriyle aşağıya su gönderirken:

“Bayram oğlum,” diye seslendi. “Zeynel’le bahse girdik. Su çıkmazsa, keçiyi vereceğiz. Çıkarsa, ondan bir koç alacağız.”

Bayram, topraklı eliyle ağzının yanını siliyordu. Gülümsedi:

“Hiç tasalanma ana, çıkacak,” dedi.

Ökkeş, o anda koçu ahlat ağacının dibinde görür gibi oldu. Kocaman boynuzlu güçlü bir koç: Eğer ahlat ağacına bağlı ipi olmasa, herkese toslayacak. Burada, bu otlarla koçu daha çok besleyecek. Koç, dağ gibi olacaktı.

Nine ayağa kalmıştı.

“Haydi bakalım,” dedi.

Bağırdı:

“Çekiyoruz Bayram!”

“Çekin!”

Yine çalışmaya başlamışlardı. Boş kova iniyor, dolu kova çıkıyordu. Akşamüstü Çoban İsa, Taşlıkoyak'tan geçerken tutup üçü birden Bayram'ı kuyudan çıkarıyorlardı.

*

Üç gün sonra, Bayram'ın eline küçük küçük çakıllar gelmeye başladı. Büyük bir umutla yukarıya bağırdı. Çakılları kovanın en üstüne koymuştu:

“Bakın, çıkan kovaya bakın!”

Ökkeş, çığırığın kolunu hızla çevirdi. Nine de ona yardım ediyordu. Kova, aydınlığa çıkınca, Ökkeş:

“Aboooov!” diye bağırdı.

Nine, çakıl taşlarını almış, sevinçle yüzüne sürüyordu. Sanki bu kapkara taş parçaları çakıl değildi de şekerdi. Nine, elinden gelse bunları şeker gibi ağzına atacaktı. Ökkeş, sevinçten oynamaya başlamıştı.

“Koç, koç, amanin de koç,” diye bağıırıyordu.

Aşağıya seslendi:

“Buba, koşup Zeynel Ağa'ya haber vereyim mi?”

Bayram aşağıdan:

“Yok,” dedi. “Hele bir iki gün daha bekleyelim.”

Çünkü, bu çakıl taşları insanı aldatabilirdi de. Rastlantı olarak toprağın altında böyle çakıllık yer olabilirdi. Kazarsın, sekiz on kova sonra bu çakıl biter, yerine killi toprak başlardı. Ama her kova çıkışında çakıllar daha irileşiyordu. Bu iyi bir işaretti. İşa-

retin de ötesinde, su vardı. Nine, kocaman çakıl taşlarını sıkıyor, sanki onlardan su çıkarmaya çalışıyordu. Kokluyor, gözüne yaklaştırıyor, taşların üzerin-de su zerrecikleri görmeye çalışıyordu.

O gün hep çakıl çıktı. Akşama dek Bayram kazdı, hep çakıldı, ama su yoktu. İçini bir umutsuzluk kaplamıştı. Karanlığın basmasını, suyu buluncaya dek çalışmayı istiyordu. Nine yukarıdan:

“Haydi oğul, bak İsa geldi, seni yukarı çekeceğiz,” diyordu.

Ama Bayram, bir kazma daha fazla vurabilmek için canını dişine takmış çalışıyordu.

“Haydi buba...”

“Bir kazma daha oğlum.”

“Haydi oğlum Bayram!”

“Bir kazma daha ana!”

Ama hayır, su yoktu. Bayram yukarıya çıktığında, sırlıslık terlemişti. İşliğinden damla damla su akıyordu. Burnunun ucu, saçlarının dibi ter içindeydi. Kolları yana düşmüştü. Anasının yüzüne, oğlunun gözüne bakamıyordu. Yoksa, bu çakıllar aldatıcı çakıllardan mıydı? Bir raslantı mıydı?

İsa sordu:

“Nasıl çıkacak mı?”

İşte o gün ilk kez, ne nine, ne Bayram ne de Ökkeş, İsa'ya:

“Evet, çıkacak,” diyemediler.

Yalnız önlerine baktılar. Başları önlerinde evlerine geldiler. Şimdi az sonra haber köyde duyulacaktı. Çoban İsa sırf karısına bile söylese yeterdi. Karısı tutar tüm köye yayardı.

O gece canları yemek yemek bile istemedi. Her biri birkaç kaşık aldılar, geri çekildiler. Az sonra kapıları çalındı, gelen Zeynel'di, yanında da iki adamı vardı. Nine kapıyı açtığında Zeynel sırtıyordu:

“Eee merhabalar,” dedi.

Nine, buyur, falan demeden oracığa oturuverdi. Adamları da oturdular.

Zeynel:

“Bakıyorum suyu bulmuşsunuz,” dedi.

Adamlardan biri:

“Belli değil mi?” diye güldü. “Baksana şu Bayram'ın duran işliklerine, sırlıklam...”

Hiçbir yanıt vermediler. Bayram önüne bakıyordu. Nine, ocağın altındaki odunları üflüyordu. Ökkeş'se keçiyi düşünüyordu. Sultan adlı keçilerini... Keçi Ökkeş'i çok severdi. Ne zaman evin arkasındaki dama girip de:

“Sultan!” diye seslense, gece olsun, gündüz olsun keçi, mııı! diye bir ses çıkarır, Ökkeş'in yanına gelir. Başını Ökkeş'in karnına sürer, kulaklarını diker, durmadan, mııı! derdi. Yavrusu olduğu zamanlar sanki Ökkeş'e yavrusunu göstermek ister gibi, bir yavrusunun yanına gider, bir Ökkeş'in yanına gelirdi.

Şimdi bu "Sultan" Zeynel'in mi olacaktı?

Zeynel, nineye:

"Sözünde duruyorsun değil mi?" diye sordu.

Nine, kızgın:

"Duruyorum," dedi.

"Eee öyleyse alıp gideceğim keçiyi... Hı?"

Nine:

"Bekle," dedi.

"Neyi bekleyeceğim canım, çıkmamış işte. Çık-mayacak."

Zeynel'in adamlarından biri:

"Bekleyelim bakalım," dedi. "Belki Ökkeş, baba-sı, ninesi kova kova su taşır, kuyuyu doldururlar."

Odanın içinde bir kahkaha yükseldi. Bayram, taş gibi durmuştu. Ökkeş de hiç konuşmuyordu. Zeynel ve adamları:

"Yarın," dedikten sonra çekip gittiler.

*

Ökkeş, ahlat ağacını düşünüyordu. Ahlat ağacı avlunun tam ortasında olacaktı. Yanından su geçecekti. Suyun dibinde, naneler, fesleğenler... Az ötede şebboylar, menekşeler. Daha ileride dizi dizi elma ağaçları... Ama şimdi su olmadığına göre, artık bunların hiçbiri olmayacaktı. Ne mis kokulu şebboylar, ne üzerine kuş değdiğinde mis kokan fesleğenler, ne de üzerinde her biri bir yumruk büyüklüğünde meyveleri olan elma ağaçları...

O gece nine hiç uyumadı. Bayram gözlerini kapamadı. Ökkeş yatağının içinde döndü durdu. Arada bir daldığında "Sultan! Sultan!" diye sığıyordu. Nine ertesi gün için azık da yapmamıştı.

Sabah erkenden, nine, çıkına biraz kuru soğan, biraz ekmek koydu. Bayram çamurlu işliğini sırtına geçirdi. Ökkeş, eşeği kapının önüne çıkarmıştı. Daha güneş çıkmamış, ortalık zifiri karanlıktı. Bugün her günden daha erken Taşlıkoyak'a gidiyorlardı. Çünkü, kimseyle karşılaşmak istemiyorlardı. Eğer karşılaşarlarsa, her günkünden daha çok alay edeceklerdi. Onun için Ökkeş, eşeğe:

"Çöh," diyordu boyuna...

Sanki eşek de durumu biliyormuş gibi koşa koşa gidiyordu. Kuyunun başına geldiklerinde yine ortalık zifiri karanlıktı. Üçü de yumuşak toprağın üzerine oturdular. Hiç konuşmuyorlardı. Çok uzaklardan horoz sesleri, kağı tekerleklerinin çıkardığı gıcırtilar geliyordu. Doğuda bir kızılık sabahın olacağını müjdeliyordu. Gecedden beri yem yemeyen kuşlar, bu kızılıkla uçmaya başladılar. Neşeli neşeli türkü söylemeye, yemlerini aramaya koyuldular.

Bayram:

"Aldırma ana," dedi. "Ben çalışırım, alırsız yine bir keçi."

Ökkeş'in gözü sulandı. Hıçkırdı. Babası, Ökkeş'in başını okşadı:

“Aldırma oğlum,” dedi. “Çalışalım bakalım bugün de. Haydi...”

Ayağa kalktılar. Bayram, çikriğin ipini tuta tuta aşağıya iniyordu. İpi çikriğin tepesine bağladı. Ökkeş ve nine, kuyunun başına geldiler. Baba, ipi sıkıca yakaladı ve yavaş yavaş aşağıya doğru kaymaya başladı. Aşağısı karanlıktı. İp elini acıtıyor, ama kendini birden bırakamıyordu. Çünkü, on metre derinliğe inmişti. Ellerini yavaş yavaş kaydırıyordu. Sicim elini kesiyordu. Bir daha, bir daha, bir daha... Kuyunun dibine yaklaşmak üzereydi. Yüzüne tatlı bir serinlik çarptı.

Bir daha...

Az sonra kuyunun dibine varacaktı. Ökkeş, ipi çekecek, sonra aynı iple kazma ve küreği salacaktı. Baba iniyordu.

Bir daha...

Aklına neler geliyordu... Küfeler... Sebzeler, meyveler... Kasaba pazarı... Kasaba pazarındaki insanlar... Sonra cebi para dolu köy yolu... Mutluluk...

Bir daha...

Colp...

O da nesi? Titremeye, ipi tutan elleri yerlerinden kopacakmış gibi sallanmaya başladı. Ayağı ıslanmıştı. İpi bıraktı. Elini uzattı... su... Evet su... Bağırıldı... Deli gibi bağırıldı...

“Suuuu!.. Ana suuuu!.. Ökkeş suuuu!”

Ökkeş, o heyecanla az daha kendini aşağıya atıyordu. İnanamıyordu. Ninenin o yaşlanmış yüreği hızlı hızlı atmaya, dudakları titremeye başladı. Ökkeş, ninesinin boynuna dolanmış:

“Nenee suuuu, suuuuu!” diye bağıyordu.

Nine, oracıktaki yumuşak toprağa oturmuş, kalkamıyordu. O kadar heyecandan eli kolu tutmaz olmuştu. Bayram aşağıdan deli gibi bağıyordu:

“Suuuu, ana suuu, Ökkeş suuuu!”

Ökkeş bağıyordu:

“Bubaaa suuuu...”

Ninesini sarsıyordu:

“Su nene, su, koç nene koç...”

Bayram bağıyordu:

“Kovayı sal Ökkeş, kovayı...”

Ökkeş, kovayı salıncaya dek, babası kuyunun suyundan yüzüne avuç avuç çarpıyordu. Bir yandan da:

“Suuuu, suuuu,” diye bağıyordu.

Kova inince, onu suyla doldurdu, bağırdı:

“Çek!...”

Ökkeş koca kovayı sanki küçük bir taş parçasıymış gibi çekti. Nine hâlâ oturduğu yerden kalkmamıştı. Ancak Ökkeş, kovaya yapışıp:

“Nine bak su, kuyumuzun suyu,” deyince yaşlı kadın yerinden kalktı. Suyu avuç avuç aldı, yüzüne çarptı, iki elini suyun içine soktu çekti, soktu çekti. Sanki o yaşlı kadın çocuk olmuştu. Minicik bir ço-

cuk... Bulduğu bir kova suyla oynayan çocuk. Hem elini suya sokuyor, hem de bağıırıyordu:

“Gör Zeynel gör, suyu gör!”

Bu büyük mutluluğu üçü bir arada paylaşmak istelerdi, ama Bayram’ı oradan kim çıkaracaktı? Artık zaten kuyunun içine inmeye kazmaya da gerek kalmamıştı. Artık kuyu, ne kadar su alırsan al, bir yandan dolardı. Demek ki, gece bir sızıntı bulmuş, kuyu suyunu biriktirmiş... Şayet Bayram gece birkaç kazma daha vurabilse suyu görecekti. Ama karanlık basınca... Bayram dışarı çıkmak, Taşlıkoyak’ta koşmak, hoptamak zıplamak istiyordu, ama nasıl?

Kolay...

Bağıırdı:

“Koş Ökkeş, Zeynel’e haber ver. Gelirken koçu da getirsin...”

Ökkeş uçmuştu bile...

Zeynel nasıl olsa birkaç adamıyla birlikte gelecekti. O zaman tutar Bayram’ı kuyudan çıkarırlardı.

Nine, çikriğin başından bağıırıyordu:

“Bol mu oğlum su?”

“Bol ana, gürül gürül...”

Ökkeş, daha köyün sokaklarına girmeden bağıırmaya başlamıştı.

“Su bulundu, su bulundu!”

Köpekler ardına düştü. İnsanlar ardına düştü. Ama Ökkeş durmuyordu. Bir an önce Zeynel’in evi-

ne varmak istiyordu. Kocaman kapının yanına vardı, var gücüyle bağırdı:

“Zeynel Emmiiii, Zeynel Emmiiii!”

Köpekler havladılar. Zeynel’in gelinleri çıktı. Oğ-
lu çıktı. En sonra Zeynel işliğıyle kapıda gözüktü:

“Ne var ne?” diye bağırdı.

Belli ki canı sıkılmıştı.

“Su Zeynel Emmi, su!..”

Ökkeş durdu, yanındaki köpeğı kovduktan sonra:

“Bubam diyor ki, koçu da alsın gelsin diyor.”

Zeynel:

“Ee, ee,” dedi içeri çekildi.

Ökkeş az daha durdu, yine bağırdı:

“Gelecek misin Zeynel Emmi?”

Zeynel’in başı, pencereden gözüktü:

“Elbette geleceğim,” dedi.

Ökkeş, yine geldiğı gibi, bağıra bağıra koşmaya, Taşlıkoyak’a bir an önce varmak için uçmaya başla-
dı. Ama yolda Çoban İsa’nın hemen yanında kendi keçilerini, “Sultan”ı görünce zınk diye duruverdi, “Sultan” Ökkeş’i tanımıştı.

“Mıı!” dedi.

Ökkeş, keçinin boynuna sarıldı, onu öptü... Ço-
ban İsa şaşırılmıştı:

“N’oldu Ökkeş?” diye sordu.

“Su İsa Emmi, su,” dedi Ökkeş. “Su çıktı. Hem de bol su...”

Haber bir anda köye ulaştı. Ökkeş Taşlıkoyak'a vardığında, bir yığın köylü yolu tutmuş Taşlıkoyak'a geliyorlardı. İlk gelen köylüler:

“Hayırlı, uğurlu olsun!” diyerek Bayram'ı kuyudan çıkardılar.

Bayram sevincinden ne yapacağını bilemiyordu. Köylülerin bir bir boyunlarına sarılıyor, kuyunun başına geliyor, “Bakın bakın,” diyordu...

Köylüler, yavaş yavaş Bayram'ın buraya bahçe yapacağına inanmaya başlamışlardı. Bu kadar güç işi yaşlı kadın, bir de küçük çocukla başardıktan sonra, bunlar, taşları da temizlerler, kökleri de sökerlerdi. Kalabalığın arasında bir anda:

“Zeynel geliyor!” sözü duyuldu.

Zeynel, yanında adamlarıyla geliyordu. Kaşları çatılmış, sanki gülmesini unutmuş gibiydi. Tüm köylü, böyle bir bahse girildiğini bildiği için susmuşlar, Zeynel Ağa'nın nasıl davranacağına bakıyorlardı. Zeynel, çok küçük adımlarla, biraz da utanmış, kalabalığa yaklaştı. Kuyunun yanındaki toprak yığının üzerine çıktı.

Köylüler geri çekilmişti, kuyunun başında yalnız Bayram, Ökkeş, nine vardı... Zeynel Ağa, çığırığın ucunu tuttu, aşağıya baktı... Kuyunun dibi ayna gibi bir anda Zeynel Ağa'yı gösterdi... Zeynel Ağa, sanki kendini aynada görmekten utanmış gibi birden başını çekti.

“Hııı,” dedi.

Sesi, soluk alamıyormuş gibi çıkıyordu:

“Hayırlı uğurlu olsun!” dedi.

Orada fazla durmadı. Hemen adamlarıyla birlikte çıktı gitti... Az sonra adamlarından Fazıl, ardında koçla geliyordu. Koçun geldiğini gören köylüler bağırmaya başladılar. Ökkeş koştu, koçun ipinin ucundan yapıştı. Suratı asılan Fazıl:

“Nenene teslim edeceğim,” dedi.

Köylüler iki yana açılmışlar, koça bakıyorlardı. Koç da en irisinden en kocaman boynuzlusundandı.

Fazıl geldi, ninenin önünde durdu, ipin ucunu uzattı:

“Al,” dedi. “Zeynel Ağa diyor ki, ‘güle güle yesinler’ diyor.”

Fazıl orada daha fazla durmadı, hemen geri gitti. Nine, koça bakıyordu. Nasırlaşmış ellerini yavaş yavaş koçun beyaz tüylerine uzattı, okşadı. Gözünden iri bir damla yaş, burnunun ucundan koçun tüyüne damladı.

Bayram:

“Ana,” dedi.

Nine, bir eliyle torununun, bir eliyle de Bayram'ın omzunu tutarak:

“Sevinçten oğlum,” dedi.

Ökkeş, koçu aldı, götürdü ahlat ağacına bağladı. Artık bu koç kendilerininindi. Hemen de bir ad koydu koça. Keçi “Sultan”dı, bu da “Bey” olsun.

Bağırdı:

“Neneee, adını Bey koydum...”

Nine başını salladı... Köylüler, birer ikişer kuyunun başından ayrıldılar. O gün akşama dek ne Ökkeş iş tutabildi, ne nine, ne de Bayram... Kuyudan su çekerek eğleniyorlardı. Buz gibi suyu çıkarıyorlar, sonra döküyorlardı. Sanki, ikinci kovada su bitecekmiş gibi korkuyla kovayı yine daldırıyor, sonra çıkriğın kolunu çeviriyorlardı. Kova, ağzına dek dolu suyla çıkıyordu.

Akşama dek, tüm köylü bir bir Taşlıkoyak'a geldi ve gitti. Gelen, bir kova su çekiyor, yüzünü yıkıyor:

“Oh buz gibiymiş,” deyip, yığılı toprağın üzerine oturuyordu.

*

O günden sonra köyde hep Bayram, Ökkeş, nine ve Taşlıkoyak'taki kuyu konuşuldu. Bayram'ın başarısı çok büyük bir başarıydı.

“Anam ve Ökkeş olmasa ben hiçbir şey yapamazdım,” diyordu. “Şimdiden sonra da, taşlığı, o çalılığı bahçe haline getirmek için, onlar olmasa ben bir başıma hiçbir şey yapamam.”

Su çıktıktan sonra iş kolaydı artık. Daha fazla çalışırlar, taşları kırarlar, taşırırlar, kökleri sökerler, parçalarlardı. Hepsine de yepyeni bir güç gelmişti. Sanki bu gücü, kuyunun suyundan almışlardı. Yorulduk-

larında, kuyunun başına gelip bir kova su çekiyor, ellerini, yüzlerini yıkıyorlar, yine işe sarılıyorlardı.

*

Kış yaklaştığında bir dönümlük yer hazırды. Bir dönümlük yerin taşları ayıklanmış, kökleri çıkarılmış, dümdüz edilmişti. Güneş batarken baba oğul, sanki hiç yorulmamışlar gibi, bu düzlüğün bir başından öbür başına koşuyorlar, nine de onları gülen bir yüzle izliyordu.

Bayram, elmaları dikecekleri yeri şimdiden belirlemiştir. Ökkeş'e:

“Bahara, buraya dikeriz,” diyordu...

“Yirmi fidan...”

“Otuz...”

“Yumruk gibi elmalar...”

“Kıpkırmızı...”

“Mis gibi...”

“Kütür kütür...”

Baba oğul birbirlerine sarılıyorlar, sevinçten oynuyorlardı.

*

Bayram, kış gelmeden Taşlıkoyak'tan çıkardıkları taşlarla kuyuyu örmeye başladı. Kuyu örmek çok kolaydı. Az zamanda Ökkeş de öğrendi. Tam bir haftanın içinde kuyuyu ördüler. Nine de onlara eşekle taş taşıdı. Sonra, iri taşlarla kuyunun en tepe-

sine bilezik yaptılar. Artık kuyu ne sudan etkilenirdi, ne de rüzgârdan. Gelecek yıla kuyuları hazırdı. Hele bir de mevsim yağışlı giderse...

Hafta sonunda yağmur başladı. Öyle bir yağmurdu ki, yavaş yavaş yağıyordu, toprak susuzluğunu yağmuru yavaş yavaş emerek gideriyordu. Bayram, evinin penceresinden havaya baktığında:

“Ana, kuyumuz gelecek yıl birinci kuyu olacak,” diyordu.

Ökkeş de:

“Elma fidanlarını kova kova sularım,” diyordu.

Oysa babasının fikri başkaydı. Kırkkova yapacaktı. Kırkkova yapmasını da biliyordu. Eşek bu işi görürdü. Gözlerine bir bez bağladın mı, artık döne döne kovalar suya boş iner, dolu çıkardı... Dolu kovalar, yandaki havuzun içine boşalır, havuzun kapağını açtın mıydı, suyu istediğin yöne gönderirdin...

Elma sula, erik sula, neyi sularsan sula... Soğanları dik, onları sula, sebzeleri sula, her şeyi sula...

*

“Elma fidanlarının güzelliği...”

Bayram kentte çalışmış, gelirken elma fidanları getirmişti. Ökkeş, fidanların yanına gidiyor, onları boyuyla ölçüyor, fidanları sanki bir çocukmuş gibi seviyordu. Birkaç yıl sonra boylarının çok kocaman olacağını, kütür kütür, kırmızı elmalar vereceğini düşünüyordu.

Bu fidanların konacağı çukurları Ökkeş bir bir kendi eliyle kazmıştı. Kıştan kazdığı çukurlar elma fidanlarını bekliyordu. Ökkeş, havanın sıcak olduğu günler kazmasını küreğini almış, Taşlıkoyak'a gitmişti. Hava kararınca dek üç ya da dört çukur açabiliyordu.

Çukurları, bir sırada kazmıştı. Bu sıranın yanından su arkı geçecekti. Kazdığı çukurların toprağını yanına yığmış, kazma işi bittikten sonra birkaç gün gidip çukurların başında boş durmanın bir işe yarayacağını anlamış, kök kazmaya, parçalayabileceği taşları parçalamaya başlamıştı. Bazı günler ninesi de ona yardım etmeye geliyordu. Böyle günlerde, taşları eşeğe birlikte yüklüyorlar, nine onları götürüp atıyor, Ökkeş bu arada başka taşları kırmaya çalışıyordu.

Ahlat ağacının yanındaki çalılığın yanına çalı köklerini yığmışlardı. Çalı kökleri küçük bir dağ oluşturmuştu. Ökkeşler, bu kökleri belki beş kış yaksalar tüketemezlerdi. Bir yandan da boyuna kazıyorlardı. Yorulduğu zamanlar, ahlat ağacının dibine oturuyordu. Çok seviyordu bu ahlat ağacını. Zaten ilk günden sevmişti.

Ökkeş, ahlat ağacına bakıp bakıp:

“Sen bizim bahçenin süsü olacaksın,” diyordu.

Sabah erkenden baba oğul, fidanların bir bölümünü eşeğe yüklediler. Taşlıkoyak'a geldiler. Bayram, çukurları görünce:

“Yaşsa be Ökkeş!” dedi.

Sonra, çalılardan, taşlardan temizlenen yerlere baktı, oğlunu alnından öptü:

“Hiç boş durmamışsın Ökkeş,” dedi. “Göreceksin bak, burası cennet olacak...”

Fidanları, açılan çukurların yanına taşıdılar.

Baba:

“Haydi bakalım,” dedi. “Başlayalım. Bakalım hangimiz çok fidan dikeceğiz?”

Ökkeş, fidanın kökünü toprağın derinliklerine sokuyordu. Sonra, bu kökün yanını ufalanmış toprakla dolduruyordu. Fidanlar öyle iştahlı, kökler öyle toprağa susamışlardı ki, daha Ökkeş fidanları toprağa indirir indirmez, kökler yayılıveriyorlardı. Sonra Ökkeş küreğe dayanıyor, fidanın etrafını toprakla dolduruyordu.

Bir fidan, bir fidan daha. Fidanlar sıra sıra dizildi. Ökkeş eşeğe bindi, eve gitti. Başka fidanlar getirdi. Yine meraklı köylülerden bir kısmı Taşlıkoyak’a gelmişlerdi. Ama artık alay etmek için değil, yapılan işleri görmek için geliyorlardı. Temizlenen yerlere dikilen elma ağaçlarına, kuyudan çıkan suya bakıyorlardı. “Bravo hani bravo,” diyorlardı.

Ökkeş, bir ahlat ağacının oraya gidiyor, bir elma ağaçlarının oraya geliyordu. Uzaktan elma ağaçlarını izliyor, rüzgârda onların hep bir yönde sallanışlarına bakıyordu.

Ama Bayram, açtıkları yeri hemen bu yıl ekmeyi düşünüyordu. Şöyle kirayla iki öküz bulacak ve açılan yeri sürecekti. Üç kat sürdükten sonra, ne ekersen ek, yetişirdi.

Onun için, o akşam işler bittikten sonra komşuları gezdi. Herkesin işi vardı. Yalnız Cemillerin iki öküzü iki gün için boştu. Bayram bu öküzleri kiraladı. Nine, çift sürüleceği gün, akşamdan kaygana yaptı. Çocukları o gün iyi gıda almalıydı. Bayram da, öküzler iyi çalışsınlar diye akşamdan karınlarını bir güzel doyurdu. Sabahleyin erkenden Ökkeş'le birlikte Taşlıkoyak'a geldiler. Ökkeş de babası kadar çift sürebilirdi... Zaten, ilk çift sürme işini babası ona bıraktı:

“Haydi bakalım Ökkeş,” dedi. “Başla şu yandan...”

Öküzler, iyice dinlenmişlerdi. Bir an önce sabanı çekmek için can atıyorlardı. Ökkeş:

“Hooo hoo!” dedi.

Öküzler sabana asıldılar. Toprak sertti, ama öküzler de güçlüydü. Ökkeş, ardi sıra bir iz bırakarak ilerliyordu. Tam karşıya gidiyor, oradan dönüyor, çizdiği çizginin yanı sıra, ikinci bir çizgi açarak geliyordu. Birinci katı öğleye dek Ökkeş sürdü. Bayram, öğleden sonra ikinci katı çekti. Toprak mis gibi kokuyordu. Koyu rengiyle, yağlı görünüşüyle belki de yörenin en bereketli toprağı olacaktı. Çünkü,

yıllardır ekilmemiş, sürülmemiş otluk balkanlık bir yerdi.

Gün batarken, ikinci katın bitmesine az kalmıştı. Üçüncü katı ertesi güne bırakarak köyün yolunu tuttular. Ökkeş de, babası da çok yorgundular. Ama yolda mutlulukla konuşuyorlardı.

Bayram:

“Bir yandan açacağız, bir yandan ekeceğiz oğlum,” diyordu.

Ökkeş de:

“Ben kışın yine çalışırım buba,” diyordu.

Açılan yerin sürme işi bittikten sonra, Bayram kente giderek domates, biber, patlıcan fideleri aldı, geldi. Artık fidelerin dikiminde nine de çalışıyordu. Yastıkları hazırlamışlar, şimdi fideleri bir bir toprağa geçiriyorlardı. Ökkeş hiç üşenmiyor, durmadan kuyudan su çekiyor, fidanları suluyordu. Bazı günler, baba oğul, gece bile çalışıyordu. Ayın aydınlattığı günlerde, sırasıyla kovayla su çekiyorlar, fideleri suluyorlardı. Fideler suyu emince toprağa daha çok yapışıyorlar, onun öz suyunu içlerine, domates, patlıcan, biber vermek için çekiyorlardı.

Sulama işinin zor olduğunu gören Bayram, kırkkova yapmaya karar verdi. Kırkkova yapmasını biliyordu. Bunun adı kırkkovaydı, ama kırkkova takmaya gerek yoktu, on beş kovayla da yirmi kovayla da bu iş olurdu.

Tam bir hafta, yalnız sulama işlerini Ökkeş ve ninesi yaptılar. Bayram, kırkkova işiyle uğraştı. Tahtaya, keserle, silindirler hazırladı, onları, kuyunun dibine ve çıkırığın olduğu yere taktı. Sonra, bir ipin ucuna yirmi kova taktı. Takarken de gülerek:

“Bizimki yirmi kova,” dedi.

Tahtadan yaptığı iki çarkı, çıkırığın ucuna geçirdi. Çarkın ucuna da uzun bir sırık geçirdi. İşte eşiği bu sırığın ucuna bağlayacaktı. Eşek dönünce kovalar sırasıyla kuyunun içine dalacaklar, boşalan kovalar, yukarıya dolu olarak çıkacaktı. Suyun akacağı küçücük bir havuzu kazmak için tam iki gün uğraşmıştı. Yine işin ilk denemesini Ökkeş’e yaptırdı.

Ökkeş, sırığın ucuna geçti, oldukça ağır olan sırığa tüm gücüyle yüklendi. Zor dönüyordu, onun için babası da yardım etti. Birlikte sırığı çevirmeye başladılar. Sırığa bağlı olan tahta çark dönünce, kendine bağlı olan çarkı çevirdi ve kovalar yavaş yavaş kuyunun içine inmeye başladılar. Az sonra kolu çevirmek için daha fazla güç gerekli oldu. Ökkeş ve babası kola daha çok güçle bastılar. Belki kovalar dolmuş olarak yukarıya çıkıyordu. Gerçekten, ikinci dönüşte, ilk su dolu kova kuyunun ağzından çıktı, sonra iple birlikte döndüğü ağız aşağıya geldi “Şaaaar!” diyerek yandaki havuza boşaldı.

Ama daha onun suyu boşalmadan, sırayla ikinci kova, üçüncü kova, dördüncü kova sularını boşalttı-

ÖKKEŞ BAHÇIVAN

lar. Ökkeş su kovalarının art arda boşaldığını görünce daha çok iştaha geldi, daha hızlı çevirmeye koyuldu. Ama az sonra dili bir karış çıkmış olarak durdu. Havuz dolmuştu, şimdi havuzun kapağı açılrsa, su dosdoğru, domates, biber fidanlarının olduğu yere gidecekti. Nine de havuzun başında dinelmiş, kırk-kovayı izliyordu.

Bayram, Ökkeş'e eşeği getirmesini söyledi, sonra da eşeği sırıgın ucuna koştu. Gözüne mendilini bağladı. Hayvan gözü bağlı olduğu için döndüğünü anlamayacak, hep düz yolda gittiğini sanacaktı. Yalnız, onu aynı hızla döndürebilmek için, belirli yere dikip oradan geçerken eşeğe yavaşça bir sopa vurmak gerekiyordu. Hayvan böylece şartlanacak, sanki oraya gelince sopa yiyeceğini bildiği için adımlarını hızlandıracaktı.

İlk iki gün bu sopa işinden sonra artık eşek kendi kendine dönmeye alışmış olacaktı. Öyle ki, artık başında bir insanın beklemesine bile gerek kalmayacaktı. Eşek kendi kendine dönerdi. Ne zaman ki, biri, "Çüş!" derse o zaman dururdu.

Ökkeş, ahlat ağacından yana geçti. Elinde sopa bekliyordu. Hiç kıyamazdı eşeğine vurmak için ama şimdi ne yapsın, ona yine bir şeyler öğretmek zorunda olduklarından bu işi yapmaya zorunluuydu.

Bayram:

"Deh!" diye bağırdı.

Eşek, daire çizerek yürümeye başladı. Tam Ökkeş'in yanına gelince, Ökkeş elindeki değnekle hafifçe hayvanın sırtına vurdu. Eşek hızlandı. Tam Ökkeş'in yanına geldiğinde Ökkeş yine vurdu. Birkaç vuruştan sonra, sanki eşek adımlarını sayıyormuş gibi gözü kapalı olduğu halde Ökkeş'in oraya gelince hızlanmaya başladı. Çok sürmedi bu sopalama işi ve eşek akşama dek alıştı. Onu, sırığından çözdüklerinde, biberlerin, patlıcanların, domateslerin altı suyla göllenmişti.

Ökkeş:

"Buba," dedi. "Kırkkova olmasa, biz bu işi bir haftada yapamazdık."

Bayram:

"Yarın da elmaları sularız," dedi.

Böylece sulama işi çok kolaylaşmıştı. Artık tüm çalışmalarını taş kırmak, kök sökmek için ayırabilirlerdi. Biberler, elmalar sulanacağı zaman eşeği sırığın ucuna bağlıyorlar, su arkının önünü açıyorlar, sulama işi kendi kendine oluyordu. Yalnız arada bir arkın yönünü değiştirmek için bazen Ökkeş, bazen babası işini bırakıp suyun başına gidiyorlardı. Taşlıkoyak'a nine gelmişse, sulama işiyle yalnız nine ilgileniyordu. Bahçenin sulanmadığı günler, eşeği taş taşıma işinde kullanıyorlardı. Babası taşları kırıp çıkarırken, Ökkeş yüklediği taşları götürüp dereye atıyordu.

*

Artık Taşlıkoyak köylüler için bir eğlence yeri olmuştu. Kimi kırkkovayı izlemek için, kimi de yeni bahçede yetişen fidanları görmek için geliyordu. Bazen çocuklar da geliyorlardı. Çocuklar Ökkeş'e yardım ediyorlar, taşları dereye birlikte atıyorlardı. Ökkeş de onlara:

"Elmalar olsun sizlere bol bol elma vereceğim," diyordu.

Bayram, her gün Taşlıkoyak'tan köye, köyden Taşlıkoyak'a giderken geçirdiği zamanın farkındaydı. Şöyle ufacık, bir göz oda yaparsa, köye gitmekten kurtulacaktı. Hem köydeki evleri de bir göz değil miydi? Üstelik avlularında bir iki ağaçtan başka bir şey yoktu. Oysa burada, pazardan on tavuk alıp gelirse, bu tavuklar daha iyi besleneceklerdi. Her gün taşların altından çok çeşitli böcekler çıkıyordu. Tavuklar bunları yeseler, başka yem vermeye gerek kalmazdı. Ama önce, odacığı yapmak gerekliydi. Konuyu, nine ve Ökkeş'e açtı. Her ikisi de:

"Çok iyi olur," dediler.

Burada her şey vardı. Su, yeşillik, doğa güzelliği... Hem gittikçe yaz mevsimi de geliyordu.

Buna en çok Ökkeş seviniyordu. Düşleri gerçekleşiyordu. Ahlat ağacı, avlunun ortasında olacaktı. Babası, odacığı yapacağı yeri ona göre ayarladı. Ökkeş baktı, baktı:

“Tamam buba, ahlat ağacı tam avlunun ortasında,” dedi.

Bayram oraya güzel bir odacık yapmak istiyordu, ama parası çok azdı. Onun için önce basit bir oda yaptı. Üstünü çalı yapraklarıyla örttü. Domatesleri, biberleri sattıktan sonra, üstünü başka şeylerle kapattı. Ufacık bir oda olmuştu. Yatakları rahatlıkla sığıyor, yan tarafta da biraz boşluk kalıyordu. Nine zaten yemeği avluda yapıyordu. Avluya bir ocak kurmuş, kurumuş köklerle aşını pişiriyordu. Ökkeş, bazı günler, sofrayı ahlat ağacının dibine seriyor, sırtını ahlat ağacına dayıyor, buranın bir yıl önceki durumunu düşünüyordu. Bir yıl içinde Taşlıkoyak ne duruma gelmişti. Boşuna dememişti atalar, “Bakarsan bağ olur, bakmazsan dağ olur” diye. Evet dağı bağ yapmamışlardı, ama balkanlık, taşlık çalılık bir yeri cennet gibi yapmışlardı.

Nine şimdiden, köyden getirdiği nane köklerini havuzun dibine dikmişti. Mis gibi kokuyordu. Su yolu boyunca da şebboylar ekmişti. Hele kocaman bir fesleğen kümesi kulübenin tarafında zümrüt gibi duruyordu. Değil üzerine değen kuşlar, rüzgârın dokunmasıyla bile, fesleğen kokusu çok uzaklara dek yayılıyordu. Ta uzakta taş çıkarırken, kök kazarken, bu fesleğen kokusunu duymak olanaklıydı.

Ayın parladığı geceler, Taşlıkoyak bir başka türlü oluyordu. Sanki gece öten kuşlar, ateşböcekleri, per-

vaneler, yıllardır ıssız duran bu yeri şenlendirdikleri için Ökkeş'e, babasına, nineye teşekkür ediyorlar, ay batana dek türkü söylüyorlardı. Eşek de yaşamından memnundu. İş olmadığı zamanlar çalılıkların dibindeki taze otları yiyor, sonra bir çalının dibine kıvrılarak yan gelip yatıyordu.

Ökkeş, böyle gecelerde görmediği anasını anımsıyor, "Ah, ah, anam da olsaydı, görseydi bahçemizi," diyordu.

İçini çektiği zamanlar, babası da, ninesi de onun anasızlık çektiğini biliyorlar, başını okşuyorlardı.

Durmadan çalışıyorlardı. Nine, sulama işi, domatesi çapalama işleriyle uğraşırken, baba oğul boyuna tarla açıyorlardı.

Bayram, yeni açılan yeri de sürdükten sonra fasulye ekecekti. Bu fasulyeleri sonbaharda satacaktı.

İlk ürünü toplarken nine ağladı. Bayram'ın da gözleri doldu. Sanki ilk ürün değil de evlattı bu domatesler. Koparmaya kıyamıyorlardı. Bir de lezzetliydi ki hiçbir domatesin tadına benzemiyordu.

İlk defasında, iki küfe domates toplamışlardı. Sert, kırmızı, lekesiz domatesleri bir bir küfeye sıraladılar. Bayram o gece uyuyamadı. Sanki Ökkeş uyudu mu? O da uyuyamadı. Baba da, Ökkeş de kalkıyor kalkıyor, küfeye bakıyorlardı.

Nine erkenden onları uğurladı. Eşeğin iki yanına bağladıkları iki küfeyi köy alanına indirdikleri sabah,

köylülerden bir kısmı da kasabaya gitmek için alana gelmişlerdi. Bayram'a:

“Hayırlı olsun Bayram! Uğurlu olsun Bayram,” diyorlardı.

Bayram, yalnız başını sallıyor, gözlerini küfelerinden ayıramıyordu. Neredeydi o kendisiyle alay edenler, neredeydi? O Cipçi Osman... Cipçi Osman geliyordu. Bayram'ın küfelerini görünce:

“Allah Allah! Allah Allah! Oldu ha, oldu ha,” dedi, o kadar...

Ama Bayram, ne ona, ne de ötekilere:

“Hani ben aletleri alıp gelirken benimle alay ediyordunuz, gördünüz mü, utandınız mı?” demedi.

Küfeleri cipin ardına bir çocuk bindirir gibi bindirdi. Ökkeş, cip kalkıncaya dek orada bekledi. Sonra babasına el salladı ve eşeğe binerek Taşlıkoyak'ın yolunu tuttu.

“Deh eşeğim deh... Babam akşama bize neler getirecek...”

Taşlıkoyak'a varınca, hemen yine köklerin başına koştu. Çalıştı durdu. Ama gözü hep keçi yolundaydı. Babasını bekliyordu. Uf, ama bir türlü akşam olmuyordu. Gereği yokken tuttu, elma ağaçlarını suladı. Havuzun içine girdi yıkandı.

Gün batımına yakın, babasının sesini duydu. Kendini o kadar işine kaptırmıştı ki, babası ancak yanına gelince farkına vardı.

Ökkeş:

“Buba, bubam gelmiş.”

Odaya koştu. Heybe ağzına dek doluydu. Neler yoktu ki içinde, şekerli leblebiler, akide şekerleri, et... Aaa o da nesi? Bir saat... Babası ona bir kol saati uzatıyordu. Ökkeş'in dili tutuldu.

“Bubaaa!” dedi.

“Sana Ökkeş.”

“Bana?”

Ökkeş'in elleri titriyordu. Babası koluna saati bağladı. İnanamıyordu. Ökkeş'in şimdi saati vardı. Kaç kez bir saati olsun istemişti, ama bir saat kim bilir kaç liraydı? Ya şimdi? Babası ona bir saat almış gelmişti.

“Buba, ben bunu çalışırken takmam.”

“Elbette, sonra bozular.”

Ökkeş, sevinçle ahlat ağacının dibine koştu.

“Saatime bak saatime,” dedi.

Oturdu, saatini kulağına getirdi. Tik tak tik tak! Çalışıyordu.

O sevinçle, bir domateslerin yanına koştu gitti, bir elma ağaçlarının yanına... Sonra yine ahlat ağacının yanına geldi. Sarıldı, ahlat ağacını öptü. Bir koku, et kokusu... Ohhh... Odaya koştu.

Ay, yukarıdan Ökkeş'e gülümsüyordu...

